

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

MARÇ DE 1995 • N° 214

Col.lecció "Es Pou Vell"

Si algun denou de darrera hora no ho impedeix, el dia 21 d'abril farem la presentació del quart volum de la col.lecció "Es Pou Vell", "Gent de la nostra gent", que recull els personatges que han anat descrivint en Guillem Pont amb la ploma i en Josep Cortès amb el llapis, i que s'han publicat aquests darrers anys a les pàgines de Flor de Card. La presentació serà a la biblioteca de la Caixa d'Estalvis de les Balears, "Sa Nostra".

Amb aquest nou llibre, a part d'anar-se consolidant la col.lecció, tindrem a l'abast un poc més d'informació sobre el present i el pasat del poble. I aiximateix ja comença a haver-hi material de consulta relacionat amb Sant Llorenç: dos volums sobre la nostra història, el de Ramon Rosselló, referit als segles XIII-XIV, i el de Josep Segura, que continua des del XVII fins al XX; el llibre que estudia els darrers cent anys, editat en motiu del Centenari; el treball d'Alfred Fuster sobre el santuari talaiòtic de ca n'Amer; dos de fotografies antigues, comentades per Guillem Pont; un altre del mateix autor sobre la tasca que estan duent a Ses Sitges; el del Cardassar, que elaboraren Josep Cortès i Ignasi Umbert; i ara, el dels personatges populars. Realment, amb aquests darrers desset anys s'ha recollit i publicat més material que en tota la resta de la nostra història.

És ver que encara queden molts de buits per omplir, com l'efecte del turisme sobre la societat llorencina, l'establiment de les possessions, el catàleg de restes arqueològics, els llocs de culte, la indústria manufacturera, amb els brodats de protagonistes, la música, el transport públic, la cultura popular... etc., però si seguim fent feina en aquest sentit, d'aquí a uns anys haurem recuperat una bona part del nostre passat, fita indispensable per saber encaminar correctament les nostres passes cap al futur.

I encara que ens puguin acusar de manca de modèstia, estam contents de poder dir que tots aquests llibres -exceptuant el de Josep Segura-, han sortit de la iniciativa de col.laboradors de Flor de Card, maldament aquesta associació cultural només sigui l'editora de la col.lecció "Es Pou Vell". És un orgull del que presumim, i que creim que comparteixen tots els qui estimen el poble de Sant Llorenç.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36.

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Març de 1995. Número 214.

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació Cultural Flor de Card

CIF: G07606185

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

COL.LABOREN

Josep Cortès	Cambuix	Portada
	Política	3
	Consultori...	11
	Prensa provincial	20
	Estampes llorencines	28
Nicolau/Simonet	Demografia	3
Guillem Pont	En Jordi Banyeta	4
	Ramon Llull	13
Diversos	Batec	6
Pere J. Santandreu	El català a l'estranger	8
	Ramon Llull	16
CIM	Punt Verd	11
Ignasi Umbert	La cerimònia de...	12
Jaume Galmés	Lira d'or	13
	Entorn d'Amic...	15
Nicole d'Amonville	Libre d'Amich...	14
Pere Rosselló	S. Galmés/R. Llull	16
Ramon Rosselló	Història	17
Eduard Perales	Cronologia filatèlica	18
	Exposició de segells	23
Maria Caldentey	Conflictes lingüístics	21
Josep Galmés	Drogues	22
Catalina R. Galmés	Biblioteca	22
SMOE	El dia de la pau	24
Bonaventura Albons	Ceràmica	24
Confraria Sant Crist	Noces d'argent	25
Maria Galmés	Si lleu...	26
Xesc Umbert	El temps	27
Isabel Nicolau	Distribució	

NAIXEMENTS

El dia primer de març va nèixer en Llorenç Soler Tüffers, fill d'en Llorenç i n'Alexandra, que viuen a foravila, per devers Sa Grua. Enhorabona.

L'endemà, el dia 2, va nèixer a S'Illot en Sergi García Ballester, fill d'en Pablo i n'Antònia. Salut!

El dia 6 de març va quedar empadronada a Sant Llorenç na Marina Roselló Ferragut, filla d'en Mateu i na Jerònia Elionor. Enhorabona a tota la família.

Dia 14 del mes passat va nèixer na Lúdia Domenge Rodríguez, filla del llorenç Agustí i la serverina Concepción. Que tot els sigui enhorabona.

El dia 16 de març va nèixer a Son Moro na María José Vargas Silva, filla d'en Cristo i na Rosario. Salut!

NOCES

Supòs que gràcies a la bona disposició del nostre jutge de pau, que sempre està disposat a adaptar-se a les dates que convenen als nuvis, darrerament Sant Llorenç s'està convertint en el poble on es casa gent de la més variada procedència. Vegem-ho:

El dia 25 de febrer feren l'esclafit dos manacorins: n'Esther Rodríguez Serrano i n'Antoni Riera Massanet.

El mateix dia una manacorina es va encollar amb un anglès: na Bàrbara

Parera Ginard i n'Eduard Whitefield Bailey Young.

El 9 de març també triaren Sant Llorenç per testimoni del seu enllaç una lleidatana i un cubà: na Margarida Maench Lobo i en Vladimir González Montano.

Dos dies després, l'onze, ho feren la madrilenya María Amelia Huerta Alvarez i el iugoslau Nebojsa Zivic.

I, per acabar, el dia 18 es casaren, aquesta vegada per l'església, la barcelonina Maria Elena Pascual Abad i el serverí Pedro Pérez Martínez.

Això es diu cosmopolitisme! Enhorabona a totes les colles, i esperam tornar-les veure pel poble.

DEFUNCIONS

El dia 4 de març va deixar de viure na Francesca Blanquer Artigues, serveirina de naixement, que vivia a la part baixa de l'estació. Al Cel sia.

I, com si li hagués tingut enveja, onze dies més tard va morir el seu marit, en Pedro Duran Sureda, també conegut per Rues. Descansi en pau.

ANIVERSARI

El dia 3 de març va complir 90 anys n'Úrsula Pont, per la qual cosa la seva família li va fer una festa ben vitenca. Que en pugui complir altres tants!

Política

El dia 30 de març l'agrupació local d'Unió Mallorquina va confeccionar els primers llocs de la llista que presentarà a les eleccions municipals.

No hi havia candidats, sinó que tots els militants ho eren, de manera que els més votats acompanyarien el cap de llista que ja havien elegit feia algun temps. Hi manca encara la confirmació per part de Palma, però els quatre primers llocs de la candidatura són els següents:

- 1- Miquel Jaume, *Comts*
- 2- Ignasi Umbert
- 3- Bàrbara Genovart
- 4- Catalina Pascual, *Tomasa*

La resta de la llista s'omplirà segons consideri el Comitè local.

Des de fa prop d'un mes, alguns membres de la candidatura del PSM es passegen per les cases del poble demanant la seva opinió sobre diversos punts que atanyen el municipi.

La seva idea és confeccionar el programa segons els resultats de l'enquesta, de manera que sigui la gent la que digui què cal fer per l'Ajuntament, i de quina manera.

Sempre és bo que els polítics comptin amb l'opinió dels ciutadans.

En Miquel Vaquer es presentarà aquesta vegada amb un grup independent, Gent Llorencina, ja que no han fructificat les seves gestions amb el Partit Popular ni amb Unió Mallorquina per encapçalar les candidatures.

És aquesta la sisena opció política que prova el nostre batle: primer fou amb el franquisme, després Alianza Popular, més tard el Partit Popular, llavors Unió dels Independents de Mallorca, a continuació Unió Mallorquina i ara Gent Llorencina.

Josep Cortès

L'amo en Jordi "Banyeta"

Febrer, 1995

Està fent un llarg i prudent *stop*. Es dirigeix, amb bicicleta, a Son Gorrió, talment com cada dia a la mateixa hora. L'escomet, però no em reconeix. Mira aquest homenet -pens-, encara va amb bicicleta! El pensament em retreu les imatges d'aquella entrevista que, juntament amb na Jerònia des Pou, li férem per a aquella secció que anomenàrem "Rota" (*Flor de Card*, maig, 1973). Aleshores, provisionalment, vivia en el carrer de la Mar. Resulta curiós: fa més de vint anys i encara record el color de la pedra ornamental de la foganya, les expressions de la seva cara, el joc de les mans... fou una entrevista llarga, fresca i plena de sentències que ens mostraren la personalitat del caçador llorençí, enginyós, xerrador, una mica exagerat... però obert i generós.

Potser estaria bé -continua el pensament- acabar aquesta tanda de *Gent de la nostra gent* amb la mateixa persona que m'ajudà a descobrir vivencialment el valor de la paraula i del gest. Sí, un dia aniré a veure'l!

Març, 1995

Fa bon recapte d'un cocarroi de blada mentre mira un resum esportiu a la televisió. Després de l'escomesa em convida a asseure i a sopar, mentre apaga l'aparell:

-Quants d'anys teniu, l'amo en Jordi?

-Noranta-un.

-Què acostumau a fer, un dia normal?

-M'aixec quan vull..., devers les nou, nou-i-mitja me'n vaig a dormir. Si fan futbol, a lo millor estic un poc més... Des que sa dona va morir no he sortit pus, es vespres. Som s'homo més ben servit del món. Na Francisca té un bon natural, veus, ara m'ha duit cocarrois... tothom ha estat més ric

que jo, però no he anat mai a jornal, eh! Na Francisca se porta molt bé.

A les sis o les set m'aixec. Vaig una estona en es cafè, solc anar en es bar Nou, i torn per berenar... llavors, a Son Gorrió! D'animals?... no, ara només hi tenc un canet. Que faig?, res... un poc de planter, patates...

Jo som molt animaler... Me va trobar una foto d'un gall que jo tenia, li deien "Jalisco", te'n donaré una perquè la duguís a Ses Sitges i la mostris an ets al.lots: en "Banyeta" i en "Ja-

lisco"!... Va ser es gall més famós de Mallorca! L'havia comprat an en Joan "Treufoc". Va fer vuit o nou bregues i no en va perdre cap. Ets altres només li duraven vuit minuts... A Sa Pobla en va matar tres o quatre... n'Antoni "Pinxo" ho va fer posar damunt es diari: si hi ha algú que vulgui torques... només sa dona i jo sabtem lo que pesava, i pesava cinc terces i tres uncies (2,1 Kgr)... vaig esser molt gallista!

-De jove quina feina féreu? On co-

mençàreu a fer feina?

-Noltros teníem ses pedreres a Sa Murtera, vàig començar a fer de cantoner... a cops d'escodre, picant fèiem una regata de devers dos dits i trèiem es fulls amb tascons... sempre teníem tres o quatre homos... vàrem comprar dues quaterades més i per pagar-ho mon pare va anar a Bones Aires, sis anys... bé, també vàrem comprar un altre tros i hi va tornar quatre anys més... sempre va fer feina a sa mateixa casa, feia de "sereno" en uns magatzems...

Tot lo que no treu m'ha agradat molt! Jo he estat molt caçador... en temps de veda i quan no n'hi havia! Un dia, començava a fer fosca, en s'estiu, devien ésser devers les deu o això... ventem amb en... amb en... sí, aquest que estava aquí... en Guillemet "Joi" i en Joan... ventem de Ses Talaies, i amb això, fiet... feia fosqueta i no havien amollat, però en es matriculats ja hi podien caçar, i dúiem tres conills... i quan ventem vaig dir: una llebre! Tira-li!, i pam... Es guàrdies prenien cafè a Pocafarina i ja varen ésser partits. En Joan mos esperava en es cotxo amb ses altres escopetes dins ses fundes, no podíem fogir i jo... duia sa llebre amb sa mà i així com vaig poder la vaig amagar davall un caramull de pallús..., vaig fer un poc de temps, i me va dir: "I usted perquè viene tan atrasado?", i jo, que no sé es mallorquí li vaig contestar en foraster... "era a fer una merda"... "en-séñemela!"..., i quan vàrem haver caminat un poc li vaig dir que només havia pixat. Em va agafar per sa pitera i em va engronxar fort!... jo he estat molt caçador, però allà on he anat, quasi sempre hi he pogut tornar.

No, jo tenia una escopeta, però lo meu eren ses cusses eivisenques... en vaig tenir tres, sa mare i dues filles, que eren ses millors d'Espanya!, les vaig vendre an en March i vaig estar sis dies a Sa Vall perquè no s'enyorassin... en temps de sa guerra, cent duros de cada una, i eren mooolts!... Caçaven a la barra, en sa nit, i en

temps des moviment era perillós... es notari Vidal em va dir: "Jordi, lleva ses cusses, perquè te mataran a tu i a ses cusses"

...en Cosme me va induir a tot això... tot lo que no treu m'agrada!

He caçat molt, pensa!, d'edat de set o vuit anys... te'n comptaria quaranta o cinquanta d'homos amb sos que he caçat, i tots són morts!... Lloves?, no. Només per sa salvatgina... No, no he caçat mai per negoci, què feia?, les regalàvem!...

També vaig tenir butxes. Es butxe més famós del món... "en Plometa" li deia jo. El vaig tenir fins que va acabar s'oli...

-I sa botiga?

-També anàrem de contrabando. He begut aigua de tots es bassiots! Me'n duia homos per tragar sacs... je, je, tot lo que no és de reglament m'ha agradat!... farina de força, "rubio", cafè... coses així... he estat un homo de nit!... mos ho deixaven a Sa Font de Sa Cala, ho teníem bé amb so garriquer... Hasta hi havia un civil que mos comptava es sacs... Ets homos guanyaven quaranta duros cada vespre. Era una feinota!... no podien dir res, just que a qualcú li escapàs una coseta, ja no tornava pus...

Tenia sa botiga i feia feina a sa pedrera...

De jove duia més collons que un manat d'all!... em vaig descuidar de pagar i per poc me sortejaren per anar a Àfrica, vaig xerrar amb so comandant i... Sempre he tengut bons amics!... si anava a Palma, es primer plat era es meu...

Si tens bons cans, sempre tens amics... un dia, dos de valents se varen apuntar: bé si voleu venir... però voltros heu de dur es conills. Eren en "Monito" i en "Fai", i anàrem a peu fins an Es Rafal Roig. Vàrem amollar ses cusses... n'agafaren devuit... varen tenir un bot viatge!

-Quin és es vostro nom complet?

-Jordi Grimalt i Ferrer, àlies "Banyeta".

És un home ple de vitalitat. En la

forma, m'ha recordat les permanents contarelles dels oncles caçadors; en el fons, m'ha mostrat el seu ésser i la seva sensibilitat. A vegades, parlant, els llagrimers el traeixen.

Saber contar fets succeïts també és un art: el vocabulari, les cadències, els silencis...

Sens dubte, pertany a una raça d'homes gairebé perduda: aquells que sabien viure de l'enginy.

En arribar a casa m'ha faltat temps per rellegir l'entrevista de l'any 73:

"Comptes no en sé. Però estic alerta que no em fotin..."

"Un que braveja molt no és ningú, i com que jo no som ningú tampoc no m'he de bravejar..."

"Es metge "Verd" em va dir: l'amo en Jordi, vos vull veure pujar (es Coll d'Artà amb bicicleta)..."

"...era molt ballador, jo. De bot. De bot. Això d'aferussaines no, però de bot sí. Uuuu! Tallava s'aire, sí puten..."

"no, no el lloguis mai. Homo que fuma amb cicarrera o du guardapits, si tens un trast a cavar o... no et pensis que faci res".

"De porcs i de senyors n'han de venir de raça. Ja pots fer, si no en vens de raça... Val més anar darrera sa música que darrera un senyor!"

"En aquest món he sofrit molt, però també he rigut molt. Molt. Sí. Jo, he sofrit molt pes cans. Més que per jo mateix..."

"...però embarcar-me?. No. Tot ho he vist, jo. Sense haver-hi estat. Molts de pisos, cases d'altres, cap de meva, lo primer i això ja no em va bé. I llavors... que quasi mai has d'anar allà on no tens feines..."

"...Però una cosa teva no l'amolles massa a lloure, no. Allò d'un altre... en aigua que no has de beure t'hi pots rentar es peus..."

Han passat vint-i-dos anys. Potser els records no flueixen amb la mateixa velocitat ni amb la mateixa nitidesa. Però és ben el mateix. La seva filosofia de vida és un vertader tractat de psicologia llorencina.

Lleure a lloure

Un grapat de joves llorencins partien cap a Menorca el dia 18 de març, per anar a passar unes hores d'esbarjo a l'illa veïna. El viatge fou organitzat per l'Associació *Lleure a lloure*, i només valia mil drets (bon preu). Fons fidedignes ens han informat que feren un bon grapat de quilòmetres, i que quasi per tot allà on anaven deixaven mostres del seu "bon" caràcter.

Visitaren els principals llocs d'interès de Menorca i agafaren una bona marxa el dissabte vespre. La tornada fou el diumenge de tard. Alguns d'ells comenten que encara no s'han recuperat del tot, però confien tornar-hi prest.

Lleure a lloure també vol informar que el proper dissabte dia 8 d'abril se celebrarà una assemblea extraordinària per nomenar una nova junta directiva. Tots els socis seran degudament informats. Volem fer arribar l'enhorabona a tots els qui han fet possible *Lleure a lloure* per haver complert el segon aniversari durant aquest mes de març.

Automobilisme: Rallie

Dissabte dia 25 es disputà el *Rallie del Moble*, a la ciutat veïa de Manacor.

Molts de llorencins, però, gaudiren d'aquest inèdit espectacle, ja que la cursa tenia unes quantes proves cronometrades en el terme de Sant Llorenç.

A la darrera "bocinada", molta gent s'aplegà a son Colom i a la carretera de ses Voltes per veure passar els vehicles. L'estretor de la carretera i les nombroses corbes provocaren algunes giscades i topades, que desferraren les mambelletes dels assistents.

Cal assenyalar que la prova acabà al bar-pub *Totem*, de Porto-Cristo, ben avançada la matinada.

Afortunadament, la seguretat del rallie i dels mateixos espectadors s'extremà al màxim. També la col·laboració de tota la gent assistent a presen-

ciar la cursa ajudà a què no s'haguessin de lamentar incidents greus.

La dona treballadora

A la redacció del *Batec* d'aquest mes no ens ha arribat cap notícia que a Sant Llorenç hi hagués algun acte referent al Dia Internacional de la Dona Treballadora.

Pot ésser per dos motius: un que, a Sant Llorenç, les dones ja tinguin la igualtat que necessiten, i l'altre, que no els interessi i hagin optat per seguir igualment com sempre i com "mana la tradició".

Ens pensàvem que, tenint dues dones dins l'Ajuntament, mínimament mirarien un poc més per les dones, i ens podríem sentir ben representades.

Dia de la meteorologia

Vint-i-quatre de març, dia dels meteoròlegs, ben segur que el nostre meteoròleg de Sant Llorenç, en Xesc, podria dir més coses que noltros. Només volem esmentar que l'acte oficial de la meteorologia es va dur a terme a la comarca de llevant, i més concretament a una sala del parc municipal de Manacor.

Hi assistí molta de gent relacionada amb el temps, així com també polítics i altres. L'acte acabà amb un refresc per als assistents.

PSM

El divendres, dia desset, al restaurant Binicomprat, d'Algaida, es va celebrar el sopar anual del PSM, que enguany ja fa deu anys.

Molta d'animació i bon ambient era el que es notava quan arribàvem. Sant Llorenç fou representat per una vintena de persones, que es desplaçaren a Algaida per aquest esdeveniment. Després del sopar es féu la presentació dels candidats al Parlament de les Illes Balears, i també els qui es presenten per obtenir les batlies dels pobles, que

enguany són molt més que a les darreres eleccions municipals.

Per tancar l'acte, parlaren, entre d'altres, Mateu Morro, secretari general dels PSM i batle de Santa Maria, Sebastià Serra, regidor de l'Ajuntament de Palma i Pere Sampol, portaveu al Parlamant de les Illes Balears.

Mostra gastronòmica

L'associació gastronòmica Bahía de Cala Millor va organitzar tot un seguit d'actes per celebrar la mostra gastronòmica que duu a terme cada any: una conferència sobre el tema de les matances, a la qual parlaren n'Antoni Contreras, metge i gran estudiós de la gastronomia, juntament amb en Mateu Puche, propietari d'una empresa d'embotits típics mallorquins. Cal dir que aquest acte es va dur a terme al restaurant de sa s'Hereu, de Cala Millor. També organitzaren la Mostra de cuina popular, a la qual es podia fer una degustació dels plats típics de les matances: sopes, frit, escaldums, etc. En aquest acte hi participaren les associacions de tercera edat de Portocristo, Sant Llorenç, S'illot, Son Carrió, Artà i Son Servera. A l'acte, molt concorregut de públic, més de mil persones contemplaren i degustaren aquests importants plats de la cuina pagesa.

L'acte és dugué a terme al supermercat *Gigante*, de sa Coma, que per animar més la festa va contractar una actuació del cantant de Vilafranca Tomeu Penya i la banda de música de Sant Llorenç.

Duquesa de Lugo

Nosaltres no volem ésser menys que les revistes "del corassón", i també direm qualche cosa de les noces de l'any, Borbón-Marichalar.

Segons els espectadors que presenciaren l'esdeveniment, la boda va ésser molt correcta i la núvia no va decebre els espectadors, (per ampliar la informació us podeu dirigir a *Hola*).

Malgrat tot el poble està convidat a l'esdeveniment, cada un va haver de dinar a ca seva, si els veïnats no el convidaren.

Records, decoració...

Una col·laboradora del *Batec* s'ha revestit de coratge i, juntament amb la seva germana, obrin una tenda de decoració i objectes de regal a Cala Bona. Des d'aquí voldríem donar-vos molta de sort i que tot vagui bé, però amb l'escusa de la tenda no abandonis les reunions del *Batec*. Quin dia és la inauguració? És per venir a fer l'abús.

Sa Verga

El passat 19 de març, la *Verga* va tancar les portes a tots el joves que anaven a fer-hi bulla. Pareix que aquest negoci no treia el suficient, ja que la gent li tira més el Port, sobre tot el carreró.

Pareix que els llorencins tenim l'arrencada de cavall i l'arribada d'ase, ja que sempre ens passa el mateix: quan obrin un negoci el poble s'hi aboca, però després no ho sabem conservar i allò acaba en un no-res.

Serà aquest un caràcter llorencí?

Estacions

Una exposició itinerant ens visita, una mostra fotogràfica que parlava per ella sola: l'abandó de moltes estacions del ferrocarril de Mallorca. La majoria estan en un estat deplorable, mentre que d'altres han sabut donar-les una activitat i utilitat, com per exemple Sineu, Son Servera i altres.

Pensem que aquesta mostra vol esser un crit a tots els pobles on tenen l'estació amb un estat com el de Sant Llorenç.

L'exposició, després de Sant Llorenç, visitarà Son Carrió i seguirà caminant i recorrent altres pobles.

Enhorabona a Pep Moreno, l'autor, un català que ha arrelat per S'Illot.

Centre d'adults

Pareix que els cursets del centre d'adults ja acaben. Tot l'hivern hi ha hagut una gran mobilització de gent que participa en els cursets, i ara això s'acaba amb un gran sopar i amb una exposició dels treballs realitzats en el centre.

Des d'aquí voldríem dir a la direcció del centre que per l'any que ve caldria un poc més de creativitat i

d'imaginació per dur endavant nous cursets, a més dels de sempre: alemany, ceràmica, punt mallorquí...)

Egan Suguia

El passat cap de setmana, Egan Suguia (el grup de rock format per cinc al·lotes llorencines i manacorines), va tocar a la II Mostra de Rock, que va tenir lloc els dies 17, 18, 24 i 25 a l'Aha. Pareix que aquestes al·lotes se n'entenen de música, perquè varen gravar una maqueta i va tenir molt d'èxit; a més, es varen presentar al concurs Pop-Rock i varen quedar en 5è lloc.

Però el seu èxit no s'acaba aquí: varen enviar una maqueta a Madrid, amb una cançó composta per elles mateixes, i en un concurs on hi participaven 400 maquetes més en seleccionaren 40, i mirau per on, la seva es troba entre aquestes. Per això, el proper maig van a tocar a Madrid, a la sala Nirvana. Des d'aquí desitjam que la sort continuï acompanyant el nostre grup, i que les vagi molt bé pels "madriles".

F. Ramon, J. Fullana
J. Domenge i D. Sánchez

Comunicat d'UM

Davant les manifestacions fetes pels Srs. Vaquer i Santandreu als mitjans de comunicació de la nostra comarca, el comitè local d'Unió Mallorca vol fer les següents puntualitzacions:

1.- Aquests Srs. en cap moment intentaren arribar a un acord amb la resta de la gent d'Unió Mallorca de Sant Llorenç, per tant, és completament fals que es donin de baixa per aquest motiu.

2.- Amb el seu vot favorable, el comitè local va oferir a tots els militans que volguessin ésser capdavaners que presentassin candidatura. Cap d'ells la presentà.

3.- El Sr. Vaquer diu que fa estona que

tenia la idea de presentar-se com independent, el que no li ha impedit seguir estant afiliat a Unió Mallorca fins el passat 20 de març, una vegada esgotada tota possibilitat de presentar-se amb un altre partit, malgrat haver-ho intentat.

4.- El Sr. Vaquer i Santandreu, en cap moment han demostrat tenir la intenció de cercar la col·laboració de la resta del comitè local, sinó ben el contrari, li han esquivat en lo possible tota mena d'informació, i per una raó molt simple: no estan acostumats a què altra gent pugui tenir idees diferents, i acceptar les majories si aquestes no coincideixen amb les seves.

5.- Si el comitè local els hagués oferit el primer i el segon llocs de la llista, tal com ho comentaven a les converses de ca-

fè, de segur que seguirien militant al partit, però també és ver que Unió Mallorca hagués desaparegut del poble.

6.- Aquest comitè també vol deixar ben clar que en cap moment ha expulsat els Srs. Vaquer i Santandreu ni cap altre membre d'Unió Mallorca; simplement se n'han anat perquè han volgut, i el comitè no hi té res a dir i respecta la seva decisió, però un senyor que diuen que fa molt de temps que té ganes de fer un grup independent perquè li va anar molt bé, per ètica, tocaria fer molta d'estona que hagués presentat la baixa al partit, i no anar-se'n a la francesa, o sia, sense dir res al comitè local, del qual en formava part.

Sant Llorenç, 27 de març de 1995

Ensenyar català a Anglaterra

1. Introducció

D'ençà del 1229, la llengua catalana s'incorpora com a llengua pròpia de l'illa de Mallorca, utilitzada com a vehicle de comunicació gairebé en tots els àmbits. Les Illes Balears formen part, així, de la cultura catalana i produiran tot un conjunt d'obres literàries i artístiques que són el fonament de la nostra cultura actual. Figures com Ramon Llull, Anselm Turmeda, Joan Ramis, Marian Aguiló, Mossèn Alcover, Maria Antònia Salvà, Llorenç Villalonga, Francesc de B. Moll, Josep Maria Llompart o Marià Villan Gómez -tots ells nats a les Illes Balears- esdevenen puntals indispensables per entendre la llengua i la cultura catalana d'avui dia.

Al segle XX, superats ja els anys de dictadura i prohibició, s'enceta un període nou i pròsper per a la cultura, la llengua i l'economia de les nostres illes. Situats al bell mig del Mediterrani -amb un clima suau-, i amb un paisatge que contínuament cal conservar, els mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterers ens enfrontam, quasi dins l'any 2000, amb un repte envers les Balears com a part integrant

Els estudiants de la Universitat de les Illes Balears, matriculats al programa doble, a l'entrada de la University of Sheffield (Gran Bretanya): (d'esquerra a dreta) en Xavier, de Puigpunyent; n'Antoni, d'Inca; en Joan, de Palma; i l'autor de l'article

important de la cultura catalana. De fet, l'Estatut d'autonomia i el procés de descentralització que s'ha emprès a l'Estat Espanyol ha de permetre no només la preservació de la nostra identitat com a poble, sinó també l'ampliació, la renovació i l'envigoriment de la nostra forma d'ésser. Com a illes enmig de la mar hem rebut sempre la influència de totes les gents que ens han visitat -l'embat de tots els vents-, i hem fet nostra la seva empremta, alhora que s'han emportat quelcom de la nostra peculiar idiosincràsia. D'aquesta forma, es va establir per segles i segles l'intercanvi cultural, necessari i renovellador. Ara, la tasca que ens pertoca és la recuperació de la nostra pròpia capacitat creadora. I si d'ençà del segle XIII, la nostra llengua va servir ja Ramon Llull per expressar els seus pensaments en la seva gran aportació a la cultura europea, cal continuar amb aquesta tradició oberta i generadora. En aquest sentit, la tan sentida "normalització lingüística" no ha de consistir només en un ús més pulcre de l'idioma, sinó en la presència majo-

ritària de la nostra llengua i de la nostra cultura dins les Illes Balears mateixes, i en l'estudi i promoció precisament d'aquesta realitat a l'exterior. La creació de la càtedra "Illes Balears", a la Universitat de Sheffield (Gran Bretanya), i l'establiment d'un lectorat de llengua i literatura catalanes en aquesta mateixa universitat anglesa representa un pas important.

2. Les Universitats.

Segurament, la Universitat no ha de consistir exclusivament en lloc de transmissió de coneixements, sinó que la tasca de difusió també hi ha d'ésser present. La Universitat de les Illes Balears, òrgan consultiu màxim a les Illes pel que fa referència a la llengua, impulsa aquesta recuperació cultural de què parlavem suara. La càtedra "Illes Balears" és ocupada actualment pel Dr. Alan Yates, reconegut especialista i autor de llibres tan indispensables com *Teach yourself Catalan* o *Una generació sense novel·la?* -esdevinguts clàssics i contínuament reeditats. La càtedra és acompanyada

The University of Sheffield

The Department of Hispanic Studies announces
new Double Degree programmes in

Hispanic Studies with Hispanic Philology
Hispanic Studies with Catalan Philology

del lectorat de català, l'únic que és ofert des de les Illes Balears. Talment com els que convoca la Generalitat de Catalunya a la Gran Bretanya (a les universitats de Liverpool, Londres, Swansea, Cardiff, Manchester, Salford, Glasgow, Oxford, Southampton, Bristol, etc...), el nostre és emplaçat dins un departament de *Hispanic Studies* -amb aquesta denominació es fa referència als estudis relacionats amb la cultura portuguesa i brasilera, castellana i hispano-americana, i catalana. La càtedra "Illes Balears" i el lectorat fan un esment especial als estudis sobre les nostres illes, llurs tradicions i costums, la història, la situació lingüística i cultural actual. Durant el segon trimestre, s'han organitzat a la Universitat de Sheffield -a part de l'habitual feina docent- diverses conferències relacionades amb les Illes Balears: Mrs. Gloria Mound -*Honorary Research Fellow* de la Universitat de Glasgow- va parlar sobre "Continuity of Jewish Folklore and Customs in the Balearic Islands", Francesca Sureda Font hi tractà "La literatura catalana a Menorca durant la dominació britànica", el Dr. G. López Nadal, de la UIB, hi durà a terme una conferència sobre "Privateers in the Early Modern Mediterranean: the case of Majorca", Nicolau Dols i la Dra. Maria de la Pau Janer hi impartiran un seminari sobre "La Renaixença", i el Dr. J. Oliver Araujo participarà en un seminari sobre "La enseñanza del derecho en la Universidad española" i hi farà una conferència sobre "El sistema político español". La càtedra serveix, també, per a qualsevol consulta de caràcter acadèmic i/o científic -i en aquest sentit hem estat convidats a participar en la conferència "Language policy and planning in the EU", que tindrà lloc a la Universitat de Liverpool, en la qual tractarem la situació lingüística de les Illes Balears.

Pel que fa a la tasca docent, actualment a la Universitat de Sheffield els estudis de català contemplen l'ensenyament de l'idioma (català I, català II

Els estudiants de català de segon curs: (d'esquerra a dreta) Nicholas, Sarah, Spencer i John

i català IV) i diversos aspectes culturals, sobretot literaris (La Renaixença, literatura medieval, "Modern Catalan Culture and Literature", l'escola mallorquina, etc...). També s'ha avançat molt en l'intercanvi i desplaçament d'estudiants, per tal com, a través d'un conveni de cooperació establert entre la Universitat de les Illes Balears i la University of Sheffield ha estat possible la creació de la llicenciatura doble, en la qual estudiants de les Illes Balears que segueixen la carrera de filologia catalana o de filologia espanyola a la UIB poden obtenir, després d'estudiar un any a la Universitat anglesa, tant la titulació que otorga la

UIB com la que es lliura a la Gran Bretanya, alhora que possibilita que estudiants britànics puguin assistir als cursos de filologia catalana o de filologia espanyola que s'imparteixen a la UIB -precisament enguany acabarà la primera promoció de llicenciats en el programa doble.

Finalment, creim que el programa d'extensió universitària o universitat oberta és una bona ocasió per a tots aquells que no són alumnes regulars de la Universitat per assistir a uns cursos rigorosos i de qualitat. Així, doncs, la *Division of Adult Continuing Education* de la University of Sheffield ofereix un curs de català, els resultats del qual han estat fins ara prou satisfactoris.

3. L'Anglo-Catalan Society.

L'any 1954 es va fundar a Oxford l'Anglo-Catalan Society. L'objectiu que actualment la societat s'imposa és el de promoure el coneixement i l'estudi de la cultura catalana a la Gran Bretanya, i d'estimular les relacions culturals entre els països de parla catalana i la Gran Bretanya. Anualment, se celebra una conferència que té lloc a diverses universitats britàniques, en què es tracten diversos aspectes de la cultura dels Països Cata-

El doctor Alan Yates ocupa actualment la càtedra "Illes Balears" a la University of Sheffield

(Continua a la pàg. següent)

(Ve de la pàg. anterior)

lans -història, música, art, literatura, llengua, etc...

El 1980 l'Anglo-Catalan Society va iniciar una col·lecció pròpia de publicacions -*Anglo-Catalan Society Occasional Publications*-, adreçades tant a estudiosos com al gran públic, en les quals són tractats els temes de més relleu de la nostra cultura. Per altra banda, i amb la intenció d'incentivar la recerca sobre temes relacionats amb Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears, l'Anglo-Catalan Society convoca anualment algunes beques i borses d'estudi, que faciliten el desplaçament dels investigadors.

El congrés anual de l'Anglo-Catalan Society enguany tindrà lloc a la Universitat de Cambridge, en què es commemorarà el Centenari del naixement de Josep M. Batista i Roca, impulsor dels estudis de català a la Gran Bretanya. El congrés serveix com a lloc de reunió d'especialistes tant del Regne Unit com de l'estat espanyol, i en aquest sentit, permet de posar punts de recerca en comú.

Finalment, i com a homenatge a la tasca de divulgació científica que l'associació ha duit a terme, ha estat concedit a l'Anglo-Catalan Society el *Premi Ramon Llull* (1986), i la *Creu de Sant Jordi* (1992).

4. El suport des de Mallorca.

Tanmateix, tots els esforços i les iniciatives que es duen a terme a la Gran Bretanya -o a qualsevol altre estat- no seran ni suficients ni fructífers si a Mallorca mateix -o a qualsevol altra part del país- la presència pública de la nostra llengua no s'enforteix. Mínimament, per tant, hem de tenir presents tres punts, que cal que siguin estimulats. En primer lloc, *cal que el prestigi de l'idioma augmenti i que sigui present pertot arreu* i no com a cosa testimonial (per exemple, a l'aeroport, port, carreteres, etc...). En segon lloc, hem d'aprofitar els milions

Francesca Sureda ens va fer una conferència sobre "la literatura catalana a Menorca durant la dominació britànica". El segon trimestre d'aquest curs el "Department of Hispanic Studies" s'ha caracteritzat per una presència destacada de ponències i xerrades sobre les Illes Balears

de turistes que ens visiten per fer-los conèixer la nostra realitat. En aquest sentit, seran molt útils els programes de promoció turística que han emprat alguns organismes públics, sobretot, però, si fan *esment de la nostra cultura com a element imprescindible i irrenunciable de la personalitat il·lenca*. En tercer lloc, no ens podem permetre el luxe de no ésser presents als fòrums acadèmics estrangers. Per això, ens sembla molt positiva la creació de la Càtedra "Illes Balears" i del lectorat. Per una banda, doncs, *és convenient l'establiment d'unes beques d'investigació sobre la cultura de les Illes Balears, destinades a estudiosos estrangers*. Per altra banda, cal *assegurar el coneixement de la nostra llengua entre estudiants estrangers* i, per aquest motiu, la University of Sheffield ha sol·licitat l'ajut dels ajuntaments de les Illes Balears amb la intenció de convocar unes borses d'estu-

di que possibilitarien unes breus estades d'estudiants estrangers a Mallorca, Menorca, Eivissa o Formentera per assistir a uns cursos de llengua i cultura. Fins ara, hem rebut resposta només de tres municipis, però suposam que aviat d'altres ajuntaments se sumaran a la iniciativa.

Com dèiem al començament d'aquest article, *és tot un repte allò que tenim al davant*. Així, ens imposam el deure -tant envers els nostres avantpassats com envers els nostres descendents- de continuar amb la nostra rica tradició cultural, aportant renovació a les altres cultures en la mesura que en rebem dels altres països, en un clima de debat i diàleg que sempre ha caracteritzat la nostra nació. Un repte, doncs, que tot just comença.

Pere J. Santandreu Brunet
University of Sheffield/
Universitat de les Illes Balears

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

Inauguració del "punt verd"

Continuant amb la campanya de recollida selectiva de residus, el Consell Insular de Mallorca instal·la nous *Punts Verds* en els municipis de Mallorca. Cada *Punt Verd* consta de distints contenidors, on els ciutadans poden dipositar per separat: paper, cartró, vidre blanc, vidre de color, llaunes, oli de cuina, oli de cotxe, piles de botó i roba.

Així, el passat divendres, dia 10 de març es varen inaugurar nous *Punts Verds* a Campos, Porreres i Sant Llorenç amb la presència de la Vice-presidenta del Consell Insular de Mallorca, Joana Aina Vidal i els batles dels respectius ajuntaments. Dels *Punts Verds* inaugurats a Campos, un està situat en el camí de l'escorxador i

l'altre a Sa Ràpita; el de Porreres està ubicat a la carretera de Felanitx, passat l'escorxador i el de Sant Llorenç

s'ha instal·lat vora la Unitat Sanitària.

Gabinet de Mitjans de Comunicació

Consultori sentimental

Josepa Cortès

Estimada amiga,

Som la dona d'un candidat a les eleccions municipals del mes que ve i estic francament preocupada: el meu home s'ha aficat al cap que vol esser el batle i ja no hi ha res més que li interessi, ni els al.lots, ni la feina, ni jo mateixa. Es passa el dia assajant discursos i inaugurant racons de la casa. L'altre dia va inaugurar una cotxeria plena de trastos i casi es va rompre un cama. A vegades em sembla que ha perdut el cap.

No té cap remei per salvar la família?

Una esposa preocupada

Apreciada esposa preocupada,

Si només em diguessis que vol esser batle per ventura encara tindria remei, perquè ja se'n cuidaran els altres partits, no ho dubtis, de llevar-li la idea del cap, però quan comencen a inaugurar i fer discursos no és que se li hagin creuat dos cables, sinó que és

tota la instal·lació elèctrica que s'ha fet malbé.

En aquests casos els especialistes aconsellen no dur-li mai la contrària, perquè a vegades els comportaments psicòtics esdevenen violents i vés a saber quina barbaritat pot arribar a fer. Tal vegada encara és un poc prematur dur-lo al psiquiatra, però jo, fos de tu, procuraria treure-lo a passejar per foravila, a veure si s'entretén cercant espàrecs. I si se li ocorre inaugurar un quartó o una guarda de cabres, fes-li mamballetes, que això li agradarà molt (així mateix procura que no et vegin, que es pensaran que estau sonats tots dos).

Però sobretot, tinguès paciència, filla meva, molta paciència i resignació, que t'ha tocat una bona creu!

Una abraçada

Amiga Josepa,

Som molt afeccionada a la cuina i, seguint els consells de n'Arguñano,

m'agrada fer plats variats. Però el meu home, que és regidor, a força de complir compromissos s'ha avesat a menjar arròs brut i llangonissa torrada i ja no vol tastar res més. Diu que això és estimar Mallorca i que no hi ha res com lo nostro.

Què puc fer?

Una cuinera

Amiga cuinera,

Ja sé que això no et consolarà, però és un vici que han agafat molts de polítics, sobretot en temps d'eleccions, i no crec que tenguí remei.

L'únic que et puc aconsellar és que et cerquis qualcú que apreciï el teu art culinari -que sé cert que en trobaràs més d'un-, i enviïs el teu marit a ca'l Dimoni, i així tots dos disfrutau de menjar. Tanmateix, el seu paladar ja està tudat, i és més que probable que acabi amb una úlcera a l'estómag o una pujada de sang.

Sort i endavant!

La cerimònia de la confusió

D'ençà de les passades eleccions generals els ciutadans espanyols hem pogut assistir, a través dels mitjans de comunicació, a una lluita desesperada per part del Partit Popular i d'Esquerra Unida, un per cada banda, per fer caure el govern de Madrid que havia sortit elegit -no ho oblidem- per la majoria dels espanyols. Hem contemplat un espectacle vergonyós, amb un vocabulari més digne de gent marginal i sense educació que de gent de carera.

La veritat és que si el Govern Central ha comès infinitat d'errors, aquesta oposició que han fet els partits abans esmentats ha estat impresentable. Hem vist de quina manera han manejat la doble moral segons qui fos el qui hagués fet la malifeta; hem vist que quan gairebé s'havien desgatinyat cridant com a locos, i dient que el Govern havia fet desaparèixer en Roldán, s'han hagut de menjar les paraules, i quan en Roldán ha estat aquí per esser jutjat, els ha sabut més greu que si l'haguessin trobat mort, i, d'una manera totalment injustificada, han considerat més important la manera com l'han fet tornar a Espanya que el fet de haver-lo detingut per esser jutjat.

Personatges de capell i ploma s'han desgatinyat dient i tornant dir -molts d'ells sense tenir-ne ni puta idea, com jo mateix- que si el podrien jutjar, que si no... i una barbaritat darrera l'altra. Els diaris pareix que es barallen per contar una història diferent cada dia: que si ha estat amagat a París, que si no ha anat mai a Laos, que si allà, que si allà deçà..., en una paraula,

s'han dit més mentides que grans d'arena hi ha a la mar. I és que cap d'ells realment no la sap, a la veritat, i com no la saben se la inventen.

Per altra banda, la justícia ja no sabem si cerca la veritat o si l'usa com a mera forma de convertir-se en estrella del diaris i de la televisió. Això que la premsa sàpiga primer totes les declaracions dels detinguts abans dels fiscals és una cosa que no s'havia vist mai; que senyors condemnats i confesos puguin anar de *boites* i altres cal·l·portals acompanyats de cinc o sis policies pareix inversemblant i surrealista; que a la presó hi hagi d'haver tot un grup de GEOS per guardar un detingut sembla una broma de mal gust que hem de pagar entre tots; que personatges bufons o condemnats tinguin més credibilitat que gent que encara ningú no ha demostrat que hagi fet res il·legal, sembla una mica estúpid; pensar que el Govern ha duit en Roldán a Espanya perquè obri la porta de la presó a tots els qui formen aquest Govern, pareix tret d'una novel·la de ciència-ficció; i, en fi, que un partit que diu que ens ha de governar i que per això no s'aturarà davant res, ni tan sols davant els interessos d'Estat, per tal de mastegar la cara del Govern actual, sabent fins i tot que perjudicava els seus votants de cara a la recuperació econòmica, no és presentador.

La prova està en l'actitud del Partit Popular davant la caiguda de la pessesta, quan sap que la política interna sols influeix en una petita part damunt

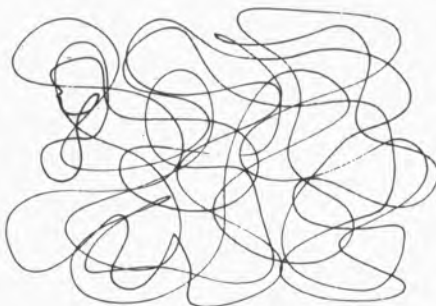
aquesta situació, i sinó que em diguin perquè als EE.UU. el dòlar també baixa, i que jo sàpiga no tenen cap Roldán ni cap GAL. Si un partit que diu que prest ens governarà es comporta d'aquesta manera, la veritat, no crec que sigui massa de fiar.

Els mitjans de comunicació bravegen de ser independents, però per un grapat de pàgines de propaganda institucional no dubten ni un minut en recolzar un partit determinat, i fer enquestes clarament manipulades, com aquella on demanaven als lectors què els havia paregut l'actuació d'un cert ajuntament. Naturalment, cap dels enquestats va dir que li pareixia dolenta l'actuació de l'ajuntament en qüestió. L'actuació d'una gran majoria de la premsa d'aquest país nostre m'ha fet recordar una pel·lícula que vaig veure fa un grapat d'anys. Es deia *L'honor perdut de Katerina Blum*, i a la qual l'únic que importava era vendre diaris, l'honorabilitat de la persona no valia res. Aquí, en aquest país nostre, a tots ens han venut la veritat, però ningú no ha dit el mateix, i a alguns ens han venut aquesta veritat per entregues, just igual que en temps primer, que es publicaven les novel·les, una pàgina cada dia.

En una paraula, hem assistit a una gran cerimònia, la cerimònia de la confusió, allà on els interessos partidistes ha estat la part més important d'aquesta cerimònia, molt part damunt els interessos dels ciutadans.

Esperem que unes properes eleccions generals, les que demanen Esquerra Unida i el Partit Popular, no ens portin a una cerimònia més perillosa; no seria la primera vegada que succeeix, i llavors ens en lamentaríem, com sempre. I és que no n'aprenem mai, sempre sopegam a la mateixa pedra. Pareix mentida, però és així.

Ignasi Umbert i Roig

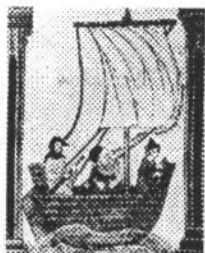

LIRA D'OR

març de 1995

Coordina: Jaume Galmés

El coordinador agraeix les col.laboracions que han fet possible aquest número especial

Llull a Tunis en viatge
d'evangelització

Ramon Llull

dedicat

a

Jesús M. Imirizaldu
en record d'un

romiatge que férem a la seva tomba on llegírem

AQUÍ JAU L'AMIC, MORT PER SON AMAT E PER AMOR

Gravat del s. XVIII

La vida de Ramon Llull es presenta en vàries etapes diferenciades:

a.- L'època dels plaers [des del naixement fins a la conversió (1265)]

Sembla que portava una vida molt mundana -també escriu poesia cavalleresca- i que, als trenta anys, donà un tomb a la seva vida. Una espècie d'enamorament envers la llengua. Com si percebés un buit personal o tingués el desig de reparar una falta immensa. I tot enfocat cap a un Déu que se li presenta com a cosa fantasmagòrica.

b.- Època de meditació (de 1265 a 1267)

Posa en mans de la seva família tots els seus béns i, abans de res, escriu *Doctrina pueril* amb la intenció de no deixar abandonada l'educació del seu fill (com a cosa important cal assenyalar que Llull ja apunta la necessitat que sigui educat en llengua vulgar).

Estudia llatí. Va al monestir de La Real, a La Sorbona a conciliar... i es desplaça a Randa -la muntanya màgica- on viu retirat i en meditació.

L'any 1275 escriu *El llibre de contemplació*, on mostra la seva ampla cultura.

Funda a Miramar el col·legi de monjos menors, amb la finalitat d'estudiar llengües orientals per tal d'explicar les idees cristianes a l'Islam.

Escultura de Francesc Sagrera, s. XVI

A JAVIER RUIZ

Umplen i tu d'amor pel Teu amat
veus les seves epifanies,
amic, reCORDa't sempre d'aquests dies
que dins el cor de L'ull has estimat.

J.G.

Esbossa *El llibre de Blanquerna*.

c.- Època d'acció (1287-1307)

En què tresca, lluita, predica i escriu, però... "la cristiandat no li féu

gaire cas, resultava massa avançat".

Mor a l'entorn de 1316, i Galmés es decanta per l'opinió que morí al llit i de vellesa, en contra de les versions que assenyalen que morí màrtir.

Quant al seu caràcter, assenyalen que era home d'amor (mai no resta indiferent davant les coses), un tant irritable i colèric, home d'impuls que creu resultat de l'esforç i d'un vessant espiritual i home ple d'imaginació, espontaneïtat, desordenat i d'acció febril. Acció que fonamenta en una filosofia.

Antoni Amorós, a la carta al director, assenyala que en *Amic i Amat* i malgrat ésser dos-cents anys anterior, no és ni mica inferior a San Juan de la Cruz.

Salvador Galmés el compara amb Escot i Bacon per la seva originalitat, i a "Ramon Llull plasmador del nostre idioma" el compara amb Chaucer, Camoens, Dant i Cervantes, malgrat el gran avançament de Llull en el temps.

Això, òbviament, no pretén ni tan sols ésser una aproximació a Ramon Llull. L'únic que es pretén és despertar en algun lector una mica de curiositat.

I és que el tenim tan abandonat al nostre Llull!

Guillem Pont

L'oració en el "Libre de Amich e Amat"

El *Libre de Amich e Amat* està format per oracions que permeten la comunió entre poesia i filosofia. En el pròleg al llibre diu el narrador:

Blanquerna estava en oració... E açò fahia tots jorns: e mudava en sa oració novelles rahons, per tal que de diverses maneres e de moltes componés lo Libre de Amich e Amat, e que aquelles maneres fossen breus, e que en breu temps la ànima ne pogués moltes decórrer.

Aquest pròleg ens dona la clau de la lectura adequada del llibre: en primer lloc, tenim l'*oració* com a principi unitiu, origen i terme de les *raons* que s'han de *compondre de diverses i moltes maneres* i que endemés han de ser *breus*, cosa que al·ludeix la immediatesa de la paraula, sense anular per això la distància que necessàriament existeix entre el nom i allò creat, entre la Creació i el Creador.

Les oracions també són versos, car *departí [el llibre] en aytants verses com ha dies en l'any. E cascú vers basta a un dia a contemplar Déu* (oració com a pregària), i aquests al seu torn estan formats per *metàfores morals* (oracions gramaticals que participen tant de la poesia com de la filosofia).

Oració, a més de la seva forma redona que li atorga la 'o' inicial talment es tracta d'un microcosmos tal com ho havia de ser l'oració gramatical, ve del llatí *orare*, és a dir, pregar, sol·licitar, parlar, fer un discurs. Sabem que Ramon Llull desenvolupà una teoria referent a allò que ell anomenà l'*affatus* o sisè sentit. A diferència de Plató, aquesta *parla o comunicació* constituïa el poder físic que més acostava l'home a Déu, i per això constituïa un dels més grans dons de l'home. *Affatus*, afirma Llull, és més noble que qualsevol altre sentit perquè Déu pot ser anomenat a través de la parla però no pot ser enumat, vist, tastat o palpat.

Pluralitat de la unitat gràcies al recorregut d'una distància. Partint de l'*oració*, el narrador Blanquerna fa servir diversos recursos estilístics per aconseguir la concordança entre forma i matèria.

Sabem que Llull volia demostrar el misteri de la Trinitat amb *raons necessàries*. D'aquí que la forma dialògica, que esdevingué el gènere idoni per a l'apologètica cristiana

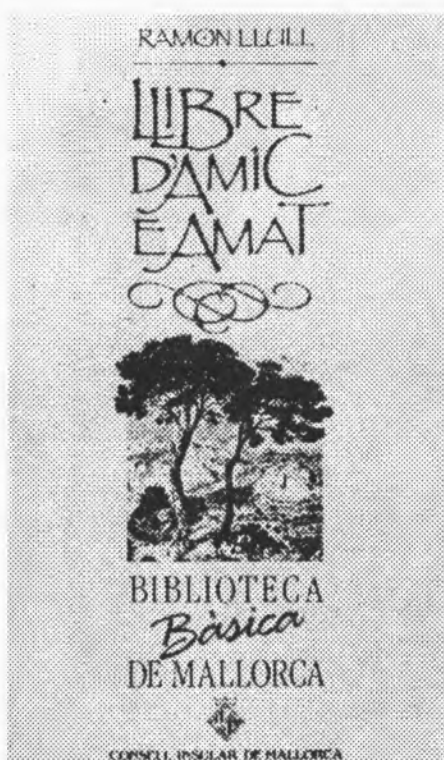
i per a la reflexió moral, com passava amb les *questiones disputatae* al llarg de tota l'Edat Mitjana, ocupa bona part del poema. Són diversos els versicles en què el narrador s'adreça al narrataire -a tall de chor en una tragèdia- com una qüestió, quasi sempre sense resoldre, però que quan ho fa, incorpora els dos aspectes enfrontats en una solució tridimensional. A diferència del que s'esdevé en un sil·logisme, la resposta no és una conclusió *reductora*, sinó que eixampla la visió il·luminant un tercer aspecte.

La diferència és el principi relatiu que fonamenta i defineix la mística del beat. D'aquí la importància del diàleg o de qualsevol procediment anàleg, com en el cas de la pregària, atès que el diàleg manté la diferència essencial (entre amic i Amat que mai no es confonen) i l'engloba mitjançant la comunicació (igualtat d'amors), en un tercer element: el Verb.

També en la metàfora -del grec *meta pherein*, "dur més enllà", motiu poètic per excel·lència, dos elements surten del seu context per coincidir en un tercer. Així, l'amic (metàfora del fidel i devot cristià) coincideix amb l'Amat (metàfora de Déu) en una nova metàfora (a vegades la font, a vegades el cant dels ocells, a vegades els misatges d'amor, a vegades el mateix Verb). Com més gran sigui la distància evocada (com entre criatura i Creador) més gran serà la unitat que les englobi.

L'amor, nex principal entre amic i Amat, com tot amor platònic implica una distància física; el verb *trametre*, tan freqüent en el poema, la subratlla i els verbs *anar* i *venir* la recorren, i gràcies a aquest vagareig es produeix, a vegades, la coincidència. El Verb encarnat coincideix a la terra en el sentit que *cau* enmig dels homes per redimir la *folia del cos*. El Fill és la intersecció entre allò finit i allò infinit.

Poder evocador de la paraula, i més explícitament del Nom d'*Aquell del qual no es pot pensar res de més gran*. Així com la invocació del Nom diví, freqüent en els Salms, l'identifica misteriosament amb la Divinitat, diversos versicles del llibre invoquen l'Amat abans de procedir a la lletania encantatòria. Encantació, és a dir, *cantar*, que per als trobadors coetanis del beat significava *compondre poesies*, i també fórmula màgica dels bruixots, tant per beneir com per desfer un malefici.

Com diu Ibn'Arabi, el sentit més elevat *ve a un en la mesura que un va cap a ell*, així la primera cosa que ha de fer el poeta és esmentar la diferència per tal d'establir el contacte:

Amat -dehia l'amich-: a tu vaig e en tu vaig, car m'apelles. Contemplar vaig contemplació, ab contemplació de ta contemplació. En ta virtut só, e ab ta virtut vench, d'on prenhch vertut. Salut-te ab ta salutació, qui és ma salutació en ta salutació, de la qual esper salutació perdurable en benedicció de ta benedicció, en la qual beneït són en ma benedicció.-

El vocatiu *Amat* ocupa el primer lloc, anteposant-se fins i tot al verb declaratiu *dehia*. Primerament cal invocar l'*Amat* i a partir d'aquí, fidel a l'ordre del món, pot l'amic començar la seva oració en la qual la repetició, la variació, la rima interna i la cadència de les frases crearan el ritme intern propici a la contemplació.

A la primera oració, després d'invocar l'*Amat*, es repeteix el verb *anar* ("vaig") dos pics; a la segona, encapçalada per *contemplar* i seguida d'un nou *vaig*, el substantiu *contemplació* es repeteix tres pics. D'aquesta manera no només salten a l'oïda -memòria i premonició a la vegada-

els altres verbs a tall de contrapunt, com en aquest cas *m'apelles*, sinó que allò esmentat mostra els seus diferents matisos amb cada repetició. A la tercera oració, malgrat la seva brevetat i gràcies a ella, la triple repetició del substantiu *virtut* li atorga el moviment gràcies a les preposicions *en*, *ab* i *de*, i els verbs *ser* (que indica permanència), *venir* (que es contraposa a l'*anar* inicial) i *prendre*, confirmen aquest vaivé que la rima interna *-vench/prenhch-* ajuda a fixar.

Amb l'última oració culmina la força del verb -principi actiu- enfront dels substantius -suposadament passius- que s'han de repetir diverses vegades, amb diferents preposicions i possessius, per aconseguir la unitat de la seva pluralitat, és a dir, unitat que manté la identitat de cada un dels elements que la formen.

Poesia, filosofia i religió unides sense anul·lar-se i per mor de l'amor diví que és el motor del poema, perquè l'amor és la fe que il·lumina la raó sobre la necessitat de morir en la carn per redimir-se. Unitat en la creació, unitat en el discurs i unitat en les metàfores i aquestes tres unitats formen la unitat darrera del llibre: amb la filosofia l'amic demostra el seu amor, amb la poesia el mostra i amb el Verb beneeix la unió.

Nicole d'Amonville

Entorn d'Amic e Amat

A J.B.

Tots els llibres de Ramon Llull són fruit d'un impuls evangelitzador presidit en tot moment per la paraula poètica i el miracle que obre i obra en el cor del lector, el qual, si el Creador l'ha dotat doblement d'enteniment i sensibilitat, no pot sinó quedar-ne corprès, *meravellat*. Llull, en concebre el seu *Llibre d'amic e amat*, tengué en compte les ensenyances dels sùffs -i aquí rau en bona part l'universalisme i la universalitat lul·lianes-, místics àrabs que a la plaça explicaven al poble, en un nivell comprensible per tothom, històries que parlaven d'una relació, situada en un terreny humà, entre l'home creient i l'Objecte de la seva fe. I ho feien des del pla amorós, amb l'homoerotisme propi d'aquelles contrades, amb un amor amb què l'amic o amador, l'home, ama el seu amat, Déu. Dins la poesia castellana, San Juan de la Cruz se serveix d'una al·legoria semblant, just que el poeta renaixentista estableix una relació entre dos éssers de distint sexe, i, per tant, dins la més pura tradició judeo-cristiana: l'espòs és Déu i l'ànima la seva esposa. Tornant a Llull i a la mística islàmica, veim com el mallorquí mamprèn força símbols a aquesta altra tradició: l'alba, l'arbre, l'ocell, les mirades

entre els dos enamorats i el mateix amor format per *llanguiments* i *plaers* en alternança que ha d'endurar l'amic en el seu ànim per abraçar la Unió que deleja. Una altra imatge simbòlica present al llarg d'aquests 365 *verses*, és la font que raja una aigua viva amb poder afrodisíac, encara que vull matisar tot d'una que l'amor diví casa molt més amb la casta d'Àrtemis que no amb la deessa sorgida de l'escuma. En resum: el *Llibre* és nat de la mateixa intenció cristianitzant que sura en tota la seva Obra, si bé de tan insòlita manera, tan poc ortodoxa volem dir, que els capparets d'aquesta Església Catòlica, Apostòlica i Romana "just" han gosat, dins la santa jerarquia, donar-li el rang de Beat, o sigui, de Felíç de trobar a la fi el seu Amat.

J.G.

Ramon Llull

Segurament, si hi ha un escriptor mallorquí que sigui conegut arreu d'Europa entre els estudiosos de la literatura i els lectors de literatura medieval, aquest és Ramon Llull. A Mallorca, Llull ha esdevingut una figura popular, que forma part de la mitologia i el llegendari del poble. Qui no sap la història que conta el fet de quan el Llull cortesà va entrar cavalcant dins l'església de Santa Eulària tot perseguint una garrida donzella, i aquesta li mostrà el seu pit cancerós, fet que provoca el canvi de vida de l'autor? O qui desconeix el seu sojorn al puig de Randa? O la seva mort causada per les pedres dels infidels?

Tanmateix, però, crec que Ramon Llull no pot ésser reduït només a formar part de la galeria de personatges populars. L'estudi de l'escriptor i de la seva obra (lul·lisme) ha estat sempre molt constant i continuada a Mallorca -fins i tot en els anys més durs de la postguerra-, però Llull encara no ha aconseguit de convertir-se en lectura coneguda de tothom i en símbol, com podria ésser el cas de Shakespeare a la literatura anglesa o de Cervantes a la literatura espanyola.

Per ventura, creureu que les obres de Ramon Llull són aspres, poc atractives, escrites en un català de comprensió difícil, massa allunyades del lector actual. No us ho negaré del tot. Però cal que matisem aquest punt. Superat el primer estadi del català medieval de l'autor -per altra banda,

ben a prop del nostre català actual-, hi ha unes obres que mantenen l'atracció del lector i que tracten uns temes universals ben vigents a la literatura de tots temps. En primer lloc, recoman la lectura de la breu obra *Llibre d'amic e amat*, d'un lirisme agudíssim, magnífic, o el *Llibre de l'orde de cavalleria*, manual del perfecte cavaller cristià i peça indispensable per a qui vulgui conèixer el món fascinant dels cavallers. En segon lloc, encara que hi hagi crítics que pensin que les obres no es poden fragmentar -i no valen, doncs, ni antologies ni modernitzacions-, alguns fragments de Ramon Llull ens encantaran si són llegits com a contes individuals i amb significació plena; així, doncs, són ben divertides algunes parts del *Llibre d'Evast e Aloma e de Blanquerna son fill*, o el *Llibre de les Bèsties*, i, fins i tot, alguns capítols de la *Doctrina Pueril*.

La literatura, com a part de la creació humana, és sempre una aventura. Llegir literatura medieval, com llegir llibres del passat o gaudir de l'herència cultural que ens ha estat deixada, és un viatge, que es pot iniciar des de qualsevol port. Per tant, cadascú hi trobarà el punt just que l'encisi, i farà coneixença d'un món nou i d'una forma d'entendre la vida molt diferent de l'actual. Només per aquesta experiència ja s'ho paga el trajecte.

Pere J. Santandreu Brunet
gener del 1995

Salvador Galmés, "amic" de Ramon Llull

Salvador Galmés

L'activitat lul·lística va omplir la major part de la vida de Salvador Galmés i Sanxo, un dels narradors més importants que Mallorca ha donat. També en els treballs lul·lístics Galmés ens demostra que és un gran prosista. La passió i la vehemència del narrador amaren les pàgines dedicades a estudiar i difondre la figura i l'obra de Llull. Des del seu primer text hi ha una devoció cega i una obsessió per donar a conèixer, editar i fer estimar l'obra del mestre, objectiu a l'as-

soliment del qual fins i tot estava disposat a sacrificar la pròpia obra. Biografies, edicions, estudis i conferències de temàtica lul·lística omplen els dies de Galmés fins a la mort. Fina tasca no exempta de conflictes i problemes,

com la disputa amb Mn. Alcover o les dificultats que va patir després de la guerra civil, fets que no varen poder acabar amb la força del seu esperit, impulsat exclusivament per l'amor a Ramon Llull. El resultat és una de les obres magnes de la nostra cultura, que només pot comparar-se a la d'homes com Mn. Alcover, el P. Ginard o Francesc de B. Moll.

Pere Rosselló Bover

ha tingut cura de l'edició dels *Escrits sobre Ramon Llull*, de S.G., a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat (B., 1990)

Ramon Llull

Nadons abandonats

Si consultam els llibres de Baptismes de qualsevol vila de Mallorca, és freqüent trobar-hi registrats batiments de nins recent nats abandonats. Vegem alguns casos escollits ací i allà:

Sineu.- Dia 30 de març de 1568 fou batiada una minyona que hagué nom Maria "la qual aportaren de nit a Sineu, és venturera".

Ciutat, Santa Eulàlia.- Dia 25 de gener de 1580 fou batiat "un minyó no saber de qui és fill, hagué nom March, Matgí Benet". I el 6 d'octubre batiaren na Joana "los pares no's saben". Si pegam un bot i anam a l'any 1823, trobam que dia 6 de març batiaren Catalina Ignàsia Ramona "hija de sus padres", d'entre un total de 390 baptismes.

Llucmajor.- Dia 14 de juny de 1640 fou el batiment d'una "filla de pares no coneguts, Antonina". I dia 6 de setembre Jacinta Maria, "filla de pares no coneguts"; i aquestes dues dins un total de 188.

Santanyí.- Dia 29 de gener de 1791 "una nina hija de padres incógnitos, Apolonia Marfa"; i dia 25 de febrer Maria Anna, aquestes dues dins un total de 110. També a Santanyí, l'any 1799 batiaren Jaume Antoni Josep Ramon "hijo de padres incógnitos"; també Josep i una Margalida, aquests tres d'entre 133.

Manacor.- Dia 7 de febrer i 16 d'octubre batiaren Joana Maria i Andreu Marià que eren fills "de sus padres", entre 271 baptismes. L'any 1800 d'entre 250 batiments hi hagué Lluís Marià, Francesca Maria Joana i Joana Maria, fills de sus padres".

Petra.- L'any 1799, d'entre 87 bap-

tismes, hi hagué 4 fills de padres incógnitos". I el 1800, d'entre 66, n'hi hagué 3 "de padres incógnitos", una fou na Dorotea Rosalia Maria del Carme.

Bunyola.- Dia 27 de febrer de 1708 batiaren "a una miñona que el mateix dia se atrobà expòsita en un portal de casa de un de los jurats de esta vila", fou anomenada Margalida Juliana. Dia 14 de juliol batiaren "un miñó que fou atrobat expòsit a las portas de la posesió dita Alfàbia, hagué nom Jaume Antoni Juan Bonaventura". Total 45 baptismes. El 1709 fou batiat Joan Jaume Antoni Bonaventura que trobaren abandonat a les portes de la casa d'un jurat de la vila.

Felanitx.- 1723. "Als quatre janer de lo any mil setcents vint y tres, baptizí jo lo doctor Antoni Obrador prevere y vicari una miñona cuyos pares se ignoren, la qual fonch aportada en casa de Coloma Abram y nasqué dit die y se ly fonch posat nom Juana Maria Gerònim, foren padrins Bernat Ramon y Coloma Abram, naturals de esta parròquia a los quals advertigué el parentesc spiritual que havien contret". Dia 12 de març del mateix any fou batiat "un miñó cuyos pares se ignoren, el qual fonch aportat a casa de lo honor Francesch Oliver, regidor, y se judica que nasqué dit dia y se ly fonch posat nom Francesch Joseph Bonaventura". També hi hagué el cas de Margalida Tomasa.

L'any 1724 hi hagué 3 casos: Jaume Antoni Bonaventura "cuyos pares se ignoren, el qual fonch aportat en casa de l'honor Bartomeu Mas, regidor". Nicolau Bonaventura, "fill de pares no coneguts", i Josep Francesc "fill de sos pares".

El 1725 hi hagué 2 casos, el 1726 3, una fou Francina Maria Rosa "filla de pares no declarats per trobar-se amb actual plet".

El 1728, Margalida Maria Rosa

"cuyos pares se ignoren y fonch aportada a casa de Miquel Garí, y segons la notícia no és baptizada".

El 1729 hi hagué 4 casos de baptismes "cuyos pares se ignoren". I així podríem continuar fins ben entrat el segle XIX, amb expressions com: fill de sos pares", "fill de pares no coneguts", "hijo de padres incógnitos".

Per acabar diré que dia 29 de desembre de 1838 fou batiada una filla de Llorenç "hijo de sus padres" i Maria Galmés, de Manacor, "pordiojeros"...

Notes històriques

1421, 26 febrer.- Miquel Verger, de les Planes, i Pere Cabrer, habitants del terme de Bellver, parròquia de Manacor, venen a Esteve Genovès, sastre ciutadà, 5 quintars de llana, de les ovelles del present any, per preu de 21 lliures i 5 sous, a raó de 85 sous el quintar. Entregaran la llana el temps de tondre, neta de cagolles i altres impureses. (ARM Genís Mianes M-110, f 40v)

1518, 17 juliol.- Joaneta, viuda de Salvador Servera, de la Punta d'amunt, del terme de Manacor, reconeix deure a Jaume Fe, mercader, 24 lliures prestades i promet pagar la meitat a la festa de Nadal, i l'altra meitat a la pròxima fira de Sineu. (ARM Bartomeu Company C-343 f. 3v)

1551, 20 març.- Nicolau Montanyans, sagristà i canonge de la Seu i rector de l'església de Manacor, lloga a Miquel Socies, de Montuiri, els fruits i primícies de Manacor i Bellver, durant 3 anys, per 466 lliures, 13 sous i 4 diners cada any. (ARM Rafel Mora M-894, f. 28)

Ramon Rosselló

1994, cronologia filatèlica a les Balears

A la nostra comunitat Balear, i dins el passat any de 1994, es varen celebrar un total de nou exposicions filatèliques. Una activitat molt intensa durant aquests dotze mesos, que va començar amb l'exposició de Palma (del 19 al 22 de gener), i va acabar amb la de Sant Llorenç des Cardassar (del 12 al 18 de desembre), i que varen dur a bon termini les diferents associacions que integren la Federació Balear de Societats Filatèliques, la qual va celebrar Assemblea General Ordinària el 14 de maig a Palma. Un dels punts de l'ordre del dia fou l'elecció de la seva Junta Directiva, que va quedar constituïda, per unanimitat, de la següent manera: president, Joan Estelrich i Maimó (Grup Filatèlic de Palma); secretari, Joan Miquel i Llompart (Grup Filatèlic de Palma); Administrador, Eduard Perales i Morillas (Grup Filatèlic Gent Cardassana); vice-president primer, Josep Gomila i Pons (Grup Filatèlic i Numismàtic del Centre Cul-

tural d'Alaior); vice-president segon, Alfred Riera i Vich (Grup Filatèlic d'Eivissa); vocals, Antoni Piña i Florit (Grup Filatèlic de Sóller), Rogelio Sastre i Cortès (Grup Filatèlic de l'Ateneu de Maó), Antoni Flaquer i Obrador (Associació Filatèlica Sol Naixent), Antoni Mateu i Garau (Associació Filatèlica d'Inca), Pau Reynès i Villalonga (Associació Filatèlica de Lloseta), càrrecs que exerciran volun-

tàriament durant un període de quatre anys, segons els estatuts. Hi ha que dir que la Junta elegida l'any passat era Gestora i una vegada acabats els tràmits de legalització d'aquesta Federació i els seus Estatuts, s'ha hagut de nomenar la Junta Directiva que regirà la FE.BA.SO.FI.

Gener. - Del 19 al 22, el Gran Hotel, a Ciutat, va albergar l'exposició del Grup Filatèlic de Palma. Aquest edifici modernista projectat per l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner fou inaugurat l'any 1903 com establiment hotelier, i entre els anys 1944 i 1979 va allotjar les oficines de l'INP. Des de l'any 1993, és la seu de la *Fundació la Caixa Illes Balears*. El mata-segells utilitzat, en motiu d'aquesta exposició, il·lustrava l'edifici esmentat, amb el seu característic cap de cantó.

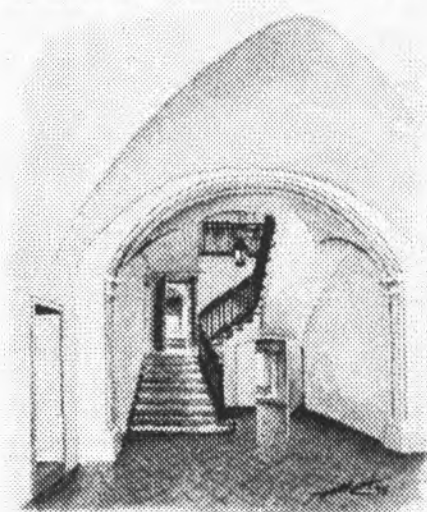
Abril. - Del 30 d'aquest mes a l'1 de maig, el Grup Filatèlic d'Alaior va organitzar la seva segona exposició fi-

latèlica, commemorant la presència de la Universitat de les Illes Balears a Menorca, al Casal de Ca'n Salort, a Alaior. El mata-segells emprat en aquesta ocasió, reproduïx l'entrada principal de la Casa que a hores d'ara alberga les dependències universitàries i que sembla fou construïda a la primera meitat del segle XVIII, si bé posteriorment ha estat objecte de diverses modificacions.

Maig. - Els dies 7 i 8, el Grup Filatèlic Gent Cardassana va organitzar la primera exposició filatèlica a Sant Miquel de Son Carrió, en motiu de les festes patronals i coincidint amb la 2ª Fira Ramadera. Per aquesta exposició el mata-segells especial utilitzat representava el ca de bestiar mallorquí, animal fort, robust i molt àgil, de pèl generalment curt i de color negre, amb una altària entre els 63 i els 73 cm, primera allusió filatèlica de les races autòctones de les Illes Balears.

Agost. - A Eivissa, el dia 17 vàrem poder gaudir d'un mata-segells que va culminar l'exposició filatèlica organitzada pel Grup Filatèlic d'Eivissa. Aquesta obliteració postal amb molt poca rotulació, (en espanyol) ens mostra la deessa Tànit, ulls d'un mirar

II EXPOSICIÓ FILATÈLICA

perdut i esglaiador, sense nines, com totes les estàtues de pedra, boca dolça, coll robust i encorallat, de posat altiu i senyora dels Cartaginesos i de les Pitiuses 650 anys abans de Crist.

Octubre- El 14 i 15, el Grup Filatèlic de l'Ateneu de Maó va commemorar el cinquantenari del Club Deportivo Alcázar, entitat fundada l'any 1944 pel pare Petrus, amb la XI exposició filatèlica. El mata-segells emprat per a l'ocasió va fer les delícies dels afeccionats a la temàtica esportiva, tota vegada que el disseny representa un jugador de bàsquet just abans d'encistellar.

El 30, patrocinada per l'Associació de Comerciants d'Inca, el grup filatèlic d'aquesta vila va organitzar una exposició temàtica d'escacs, i si bé no hi havia obliteració commemorativa va esser una mostra molt interessant.

Novembre.- Durant la setmana del Dijous Bo, a Inca, i concretament els dies 15, 16 i 17, el Grup Filatèlic d'Inca commemorà el 50è aniversari de la fundació de la confraria del Sant Crist, amb una exposició filatèlica i una obliteració postal especial. La imatge del Sant Crist, que gaudeix de gran veneració entre els inquers, va esser el motiu del mata-segells especial d'aquesta XVI exposició.

Del 25 al 27, l'Associació Filatèlica de Lloseta, amb la seva XV exposició, va retre homenatge a l'Arxiduc Lluís Salvador d'Habsburg-Lorena (Florència, 1847- Brandeis an der Elbe, Bohèmia, 1915). Personatge força conegut a l'àmbit de les nostres illes pels seus escrits, treballs generalment de tipus descriptiu i caracteritzats pel seu llenguatge senzill, va esser representat, com a motiu principal, en el mata-segells emprat en aquesta ocasió.

Desembre.- Del 12 al 18, el Grup

Filatèlic Gent Cardassana organitzà la tercera exposició filatèlica a Sant Llorenç des Cardassar. Dia 17 es va instal·lar una oficina temporal de Correus, amb una obliteració postal especial que commemorava l'Any Internacional de la Família. El disseny d'aquest mata-segells fou d'Enric Roca i Mayol, dibuix que va ser elegit d'entre els 56 que els escolars de tercer cicle de l'escola d'E.G.B. de Sant Llorenç Mestre Guillem Galmés, varen presentar.

Eduard Perales

CAMPSA

té el gust de comunicar als llorencins
que ben aviat

Sant Llorenç

comptarà amb una gasolinera
amb tot tipus de carburant

S'inaugurarà per les festes de Pasqua
i estarà situada al
km 54 de la carretera de Palma a Artà

Perquè afecta directament un membre de la meua família, i per comprovar el grau de fiabilitat que mereixen alguns diaris de tirada provincial -o fins i tot estatal-, m'interessa reproduir íntegrament una notícia que va publicar el DIA DEL MUNDO el dia de sant Josep. Heus-la ací:

Un joven de 25 años, herido grave en un accidente en Manacor

● El motorista colisionó con un coche en un cruce y sufrió varias fracturas, en un pie y en un brazo y omóplato

EL DIA DEL MUNDO

MANACOR.— Un joven motorista ha resultado con fracturas y contusiones a consecuencia de un accidente de tráfico sufrido ayer en el centro de Manacor, al chocar su moto con un coche en un cruce entre dos calles en la zona del casco urbano de la ciudad.

Marcos Cortés López, de 18 años, residente en Sant Llorenç, conducía una moto Yamaha PM-6349-BT, de gran cilindrada, cuando en el cruce de las calles Sa Torre y Simó Tort, en el casco urbano de Manacor, chocó contra un vehículo, un coche Wolskwagen Polo PM-2115-AL conducido por María Montserrat A.M., de 27 años, vecina de Manacor.

La colisión fue muy violenta. El motorista salió volando y dio con sus huesos en el suelo, sufriendo varias heridas, y es muy probable que el casco de seguridad integral que llevaba puesto le salvara de consecuencias más graves. La

mujer que conducía el coche resultó ilesa, aunque afectada por el susto y la impresión del suceso.

Cuando las fuerzas del orden y sanitarios acudieron a atender al herido se dieron cuenta de que no podía levantarse ni moverse, por lo que fue trasladado al ambulatorio de Manacor y de allí al Hospital Público de la Seguridad Social de Son Dureta, en Palma, donde posteriormente se recupera de sus heridas a consecuencia de este accidente.

Según supo posteriormente EL DIA DEL MUNDO el herido sufrió fractura de un pie y de un brazo. La rotura de ese brazo se agravó con afectándole hasta la espalda, concretamente hasta el omóplato, que llegó a salirse parcialmente del cuerpo.

Vull confirmar, abans de res, que és ver que el meu fill Marc va tenir un accident, que viu a Sant Llorenç i que la seva moto és una Yamaha, però em sembla que aquí s'acaben totes les coincidències entre el que publicava el diari i la realitat. Vegem-ho:

En primer lloc, el titular diu que té 25 anys, encara que en el segon paràgraf del text el *periodista* n'hi rebaixa 7 de cop i el deixa en els 18. Idò no, no endevina a cap dels dos, ja ho val, perquè només en té 17 de fets.

Continua afirmant que la moto és de gran cilindrada, quan en realitat, segons les dades confirmades per la policia municipal, només té 80 cm³, és a dir, de les més petites que es fabriquen. Els entesos diuen que per esser de *gran cilindrada* han de comptar, com a mínim, amb 600, 800 o 1000 cm³, per la qual cosa és difícil que aquesta moto s'hi pugui qualificar.

Ja posats a equivocar-se, el tio, dona malament l'edat de la conductora del cotxe, la matrícula de la moto i la identificació de l'accidentat, ja que el seu nom és Marc, en català, i no Marcos, en castellà, tal com consta a tots

els seus documents d'identitat.

A la descripció de l'accident, potser perquè li digueren que de malnom el coneixen per Mosca, afirma que va sortir volant, quan en realitat va quedar engrunat davall la moto. I tampoc no va endevinar el nom del carrer, ja que fou a l'encreuament entre els de Sant Rafel i Simó Tort, i ell esmenta el de Sa Torre i el Simó Tort.

El ferit fou traslladat a la Policlínica, no a Son Dureta, com assenyala l'article, i gràcies a Déu no es va rompre cap os, encara que ell assegurí que tenia fracturats un peu, un braç i l'omòplat. En el darrer paràgraf, després d'haver *ampliat informació*, assegura que aquest darrer os li va sortir parcialment del cos. M'escarrufa pensar la feridassa que hauria de tenir a l'esquena perquè un os com l'omòplat li sortís del cos! Com a mínim hauria de canar un forc de llargària i dos o tres dits s'amplària. Quina bèstia!

Com que l'article no va firmat, l'endemà vaig telefonar a *El día del mundo* per veure si em podien dir qui era el *periodista* que havia fet la crònica, i una senyoreta molt amable em va informar que els articles que no estan firmats és perquè els ha enviat el seu corresponsal, però que no sabia el nom del de Manacor. Fullejant altres diaris vaig poder comprovar que moltes de les cròniques d'aquesta ciutat estan fetes per en Rafael Gabaldón. No sé si va ser ell l'autor de la pifiada, però, vists els comentaris que adesiara fa de Sant Llorenç, no em vindria gens de nou.

Per segons quines notícies si peguen a bulto no passa res -excepte que demostren poca seriositat professional i una fiabilitat més que dubtosa-, però quan es tracta d'un accident i donen nom i llinatges del ferit cal posar molt d'esment en el que publiquen, ja que el disgust i la preocupació que poden donar als parents i coneguts són massa grosos com per prendre-s'ho amb lleugeresa i rialles.

Josep Cortès

Conflictes lingüístics: català heavy-català light

Fa uns Anys van començar a sorgir grups d'*estudiosos* de la llengua catalana, que feien propostes d'admissió de paraules que fins aleshores s'havien considerat barbarismes (bàsicament, castellanismes).

Com a conseqüència de l'aparició i propostes d'aquests grups, es va desencadenar una de les més famoses polèmiques dels darrers temps protagonitzades per la nostra llengua: és el que es coneix amb el nom de **català heavy-català light**.

El denominat **català light** és un model de llengua adulterat, ple de calcs del castellà quant a lèxic i quant a construccions sintàctiques. El grup d'*estudiosos* que proposen aquest model de llengua ho fa amb l'excusa que aquest és "el català que ara es parla", volent una llengua "fàcil".

De fet, en certa manera, no diuen cap mentida: és ben possible (i per al-

tra part, ben alarmant) que, sobretot a Barcelona, però també a València, Palma i la zona costanera en general, es parli aquest sucedani del català que parlaven els nostres padrins. Però això no vol dir que la llengua catalana en conjunt hagi evolucionat tant en favor del castellà, sinó simplement que a les zones on la immigració de castellano-parlants ha estat més intensa, la llengua s'ha adulterat també més intensament.

El contrapunt del **català light** és l'anomenat **català heavy**, un model de llengua que defensa les formes pròpies i genuïnes i rebutja (o ho intenta) les formes proposades pel català de baixes.

És evident quina de les dues tendències guanya terreny a l'altra. De moment, els partidaris del **català light** han aconseguit *recomanar* l'admissió de mots com a normatius a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Algunes de les seves propostes han tingut èxit i s'han admès com a correctes, per exemple "sigut" (participi del verb "ser") i "caldo". I el més perillós del tema és que avui

s'admeten "sigut" i "caldo" i demà, simple qüestió de lògica, s'eliminaran "estat" i "brou", simplement perquè a certes zones el castellà substitueix formes antigues i correctes.

A les Illes, fins fa poc, el model de llengua era gairebé exemplar: cap allot no hagués dit "escalera" o "colgar el telèfon", per exemple, fa quinze o vint anys.

Podem replicar, doncs, als defensors del **català light** que mots com "sigut", "caldo" i molts altres dels que proposen com a normatius, es fan servir només a les zones més contaminades (que per desgràcia són moltes) i que, en lloc d'acceptar-les perquè "es fan servir", s'haurien de posar d'exemple de les que no s'han de dir.

Els estudiosos d'una llengua, els lingüistes, no haurien de mirar de fer una llengua més fàcil; la finalitat i la genuïtat no són contràries. Així, la discussió no hauria de ser **català heavy-català light**, sinó **català correcte-català incorrecte**.

M. Caldentey

"SA BOTIGA ECOLÒGICA"

C/ST. LLORENÇ, 49 TF: FAX 83 80 90

07530 ST. LLORENÇ DES CARDASSAR

A LA SEVA DISPOSICIÓ:

- VEGETARIANA
- * ALIMENTACIÓ INTEGRAL MACROBIÒTICA
- * FRUITES I VERDURES DE TEMPORADA I DE COMRAEU ECOLÒGIC DE LA FINCA DE "SA TAULERA".
- * REMEIS FLORALS "SORIA NATURAL"
- * COSMÈTICA NATURAL, SENSE QUÍMIQUES
- * PLANTES
- * CONSULTA NATURÒPATA

Prevenió de consum de drogues

El passat dia 14 de febrer va tenir lloc a Capdepera la IV reunió sobre prevenció de drogues, que se celebra anualment a aquesta comarca, i a la qual estaven convocats els membres de les comissions de control de consum dels projectes municipals de prevenció de drogues d'Artà, Capdepera, Sant Llorenç, Son Servera, Manacor, Porreres i Felanitx, adherits al pla de prevenció de drogues de Mallorca, que es desenvolupa conjuntament amb l'equip de promoció de la salut del servei d'acció social del CIM. Aquestes comissions estan formades per regidors dels ajuntaments, representants de la policia local i guàrdia civil, treballadors socials, educadors de carrer i els membres de l'equip de promoció de la salut. Hi assistiren tots els convocats, excepte les absències justificades dels regidors de serveis socials d'Artà, Son Servera, Felanitx i Porreres.

Les reunions són de seguiment de les tasques realitzades per aquesta comissió, i tenen com a missió informar i coordinar els ajuntaments.

A la reunió es comptà amb la participació del secretari general de la Delegació de Govern de la CAIB, el Sr. Rafael Salaberri Barañano.

L'ordre del dia fou:

1.- Exposició sobre l'aplicació de la legislació vigent sobre consum i venda d'alcohol i tabac a menors de 16 anys, així com d'altres drogues il·legals, a càrrec del Sr. Rafael Salaberri.

2.- Anàlisi i valoració d'iniciatives i intervencions dutes a terme per cada municipi al llarg de l'any passat.

3.- Debat sobre:
-problemàtica dels municipis costaners en aquesta matèria.

-valoració de la incidència dels projectes en la població.

-necessitat de coordinació entre les diferents àrees de l'ajuntament per arribar a institucionalitzar els projectes de

prevenció.

Del contingut de la reunió es poden extreure les següents conclusions:

1.- Davant el baix nombre d'expedients oberts a la Delegació de Govern, cal que les infraccions detectades per la policia, si cal, siguin cursades ràpidament cap al Govern Civil, a la vegada que la Delegació de Govern agilitzi els tràmits de resolució d'expedients i l'aplicació de sancions, que sempre seran més elevades que les que pot aplicar l'ajuntament.

2.- Sempre que sigui necessari, les forces de seguretat municipals poden i han de sol·licitar reforços a la Delegació de Govern, que es compromet a facilitar-los amb brevetat.

3.- És convenient que tots els municipis mantinguin els mateixos horaris, per evitar possibles accidents a conseqüència dels desplaçaments nocturns.

4.- Necessitat, després de quatre anys d'accions preventives als municipis que voluntàriament s'han inscrit al pla de prevenció de drogues de Mallorca, d'institucionalitzar el projecte municipal als municipis.

5.- Cal una major conscienciació política que tingui clara la importància de la prevenció de cara a la joventut, i no es deixi influenciar per pressions de col·lectius afectats per les mesures que sigui necessari implantar.

6.- És necessari que disposem d'indicadors que permetin mesurar la incidència dels projectes dins la població.

7.- S'ha d'incidir en la col·laboració de totes les àrees dels ajuntaments que siguin necessàries, encara que sols sigui mantenint i fomentant els contactes que ja s'han iniciat a quasibé tots els municipis.

8.- Convé que els pares estiguin representats a la comissió de control de consum, per així poder incidir en la part educativa.

Biblioteca

Cau el cel ras.

S'obre el trespòl.

Fora del teu cos res no m'importa.

Na Carme Riera nasqué l'any 1948 a Palma de Mallorca. És llicenciada en Filologia Hispànica, catedràtica de llengua castellana en un Institut i professora de l'Autònoma de Barcelona.

El 1974 guanyà el premi Puig i Llena de la revista *Recull*, amb l'obra "Te deix, amor, la mar com a penyora", llibre del qual s'han fet catorze edicions i que ha estat traduït al castellà i al grec; "Jo pos per testimoni les gavines" (1977), amb vuit edicions; quasibé un conte, la vida de Ramon Llull (1980). Amb "Una primavera per a Domenico Guarini", la seva primera novel·la, guanyà el premi Prudenci Bertrana (1980); "Epítel·lis tendríssims"; "Qüestió d'amor propi" (1987), i d'altres.

Farem una lectura de narracions de na Carme Riera a Son Carrió, a càrrec de n'Alícia Caldentey, amb acompanyament de violí per part de n'Antònia Galmés Llull.

Lloc: ca ses Monges de Son Carrió

Dia: 21 d'abril

Hora: 20.30

A la biblioteca de Son Carrió hi ha dues obres: "Te deix, amor, la mar com a penyora" i "Epítel·lis tendríssims".

Catalina Rafela Galmés

Josep Galmés

Exposició filatèlica a Cala Millor

Organitzat pel Grup Filatèlic Gent Cardassana, amb la col.laboració de l'Associació Filatèlica Sol Naixent i el patrocini de l'Associació Hotelera Badia Cala Millor, dins la darrera setmana d'aquest mes d'abril, concretament a partir del 28 a l'horabaixa, tindrà lloc l'acte d'inauguració i quedarà oberta al públic una exposició filatèlica a la zona costanera de Sant Llorenç, en motiu de la III Regata Internacional de Globus Aerostàtics, que es disputarà dins la badia de Cala Millor del 27 d'abril al 2 de maig.

El correu aeri serà la temàtica de l'exposició. Els visitants gaudiran contemplant les diferents col.leccions, que passant pels sobres, uns transportats per la companyia italiana ALA LITTORIA (que des de finals de 1936 fins al 1943 mantingué vols regularment amb l'Espanya d'en Franco, primer amb la cobertura de la línia Càdiz-Melilla-Pollença-Cagliari-Roma, i després la de Melilla-Tetuán- Málaga- Sevilla-Lisboa); d'altres commemorant, amb

matagells especials, els diferents primers vols d'enllaç entre capitals de província o distintes nacions; i els segells emesos per franquejar aquesta correspondència aèria (més car que el correu ordinari); els aerogrames, relativament moderns, ja que els dos primers daten del dia 30 de juny de 1981; i, naturalment, els vols espacials, que dins l'era moderna són els segells que marquen, que fan filatèlicament la història aeroespacial, que és d'una altra temàtica, però que podem admirar i que ens donarà una visió d'allò que l'home/dona ha aconseguit

en molt poc temps. Recordem que el primer correu aeri que es va du a terme a les Illes Balears va esser la línia Barcelona-Palma, que va arribar a la Ciutat de Mallorca el dia 18 de març de 1920. L'hidroavió Savoia "S 9" anava pilotat pel tinent de la marina italiana Guido Janello.

Tot això es podrà veure de 10 a 13 hores i de 16 a 20 hores, al carrer de la Platja, sn de Cala Millor, a una aula de les escoletes (devora l'oficina de Correus) els dies 29 i 30 d'abril i el 1er de maig. Aquests mateixos dies s'instal.larà una oficina temporal postal, que emprarà un mata-segells confeccionat específicament per a commemorar aquest esdeveniment, i tota la correspondència allà dipositada sortirà amb aquesta obliteració. L'horari d'aquesta oficina serà de 10 a 13 i de 16 a 18 hores.

També hi haurà la venda sobres i targetes commemoratives, per a totes aquelles persones que vulguin tenir un record d'aquesta exposició i de la III Regata Internacional de Globus Aerostàtics.

Eduard Perales

President del

Grup Filatèlic Gent Cardassana

CITIZEN

el temps és
espectacle

2 anys de garantia

joieria * rellotgeria * fotografia

Garcia Lis

SANT LLORENÇ
C/Major, 47 * tel. 838351

Tota casta de regals
per als al.lots i nines
de primera comunió

"El dia de la pau" a l'escola Guillem Galmés

S.M.O.E.

El dia 30 de gener, els nins i nines de l'escola Mestre Guillem Galmés varen celebrar el Dia de la Pau.

Durant els quinze dies anteriors varen anar realitzant dins les aules diversos treballs relacionats amb el tema de la Pau.

El Consell Escolar i el claustre de professors del centre varen fer la proposta a l'Ajuntament de dedicar una plaça o parc a el Dia de la Pau, donant-li aquest nom.

Com a cloenda, dia 30 de gener, es va du a terme una diada dedicada a la Pau. El matí tots els nins i nines varen escriure missatges i feren dibuixos sobre el tema, els quals posaren seguidament dins globus. El capvespre sortiren tots al pati i cada cicle va realitzar activitats diferents:

- Els nins i nines d'Educació Infantil i Primer Cicle de Primària varen cantar una cançó.

- Els de Segon Cicle varen llegir un manifest.

- Els de Tercer Cicle varen recitar poesies.

- i els de Secundària feren un "mfting" amb el títol: "Perquè som pacifista"

Per acabar el dia, cantaren tots junts una cançó i feren una amollada de globus.

Va ésser un dia dedicat per complet a la Pau.

Cartes al director

Benvolgut Sr.:

En resposta a un escrit aparegut al núm. 203 de la revista "Flor de Card" (Contraportada).

Per casualitat el passat dia 18 de gener, va arribar a les meves mans un número endarrerit de la revista Flor de Card, (el 203), la vaig fullejar i quan vaig arribar a la contraportada, vaig veure unes fotografies d'uns rètols de carrer. Com que som ceramista i bastant interessada en tot el que té relació directa o indirecta amb la meva professió, vaig llegir el text, i quina no va ésser la meua sorpresa quan mi hi vaig trobar al·ludida.

Voldria primerament informar al signant del text (Josep Cortès) que la seva informació no era ni aproximada, ni correcta. És veritat que a Ca Ses Monges s'hi troba instal·lat un petit forn elèctric de ceràmica amb mides útils de 39x39x50 que arriba fins a

una temperatura de 1240°, però voldria fer-li saber que no es va pagar amb doblers dels contribuents del poble, sinó que va ésser instal·lat per poder realitzar un curs per a la gent aturada major de 25 anys i que va ésser cofinançat per la Conselleria de Treball i el Fons Social Europeu.

Jo, la professora de ceràmica d'e-

ducació d'adults, veient el seu interès per l'embelliment del poble i fent-li saber que la ceràmica que a l'escola sí s'ensenya, no és fer plaques de tipus comercial, el convid a vostè Sr. Cortès i als seus companys a venir els divendres de les 18h a les 22h del vespre al Centre d'Adults. Li diré els materials, pigments i pinzells que necessita i jo em comprometo a ensenyar-li gratuïtament sigui en hores de classe o no, com les poden fer.

L'esper el proper divendres a Ca Ses Monges, ànim i endavant, admirador de les coses ben fetes, ara té l'oportunitat de col·laborar amb una part petita del seu temps i així podrà tenir la satisfacció d'haver posat el seu petit gra d'arena pel seu poble. Endavant ànim i mans a la feina.

Bonaventura Albons Ferriol
Professora de ceràmica

Noces d'argent de la confraria del Sant Crist

L'any 1970, ara va vint-i-cinc anys, començava a la nostra parròquia de Sant Llorenç una nova confraria de Setmana Santa, amb el nom de *Confraria de la Mare de Déu Trobada* (per això és triaren els colors blanc per a les túniques i cel per a les capes dels carapunats). La idea va ser del rector Mn. Llorenç Perelló, i la intenció era fer un *pas* amb la imatge de la Mare de Déu Trobada, però això darrer no es va arribar a dur a terme.

La confraria va començar amb 20 carapunats, 14 particulars i 6 de la parròquia (aquests darrers s'havien fet per substituir els sis vestits de drap vell tenyits, uns de blau i els altres de marró, que sortien a la funció dels Dotze Sermons). El preu del vestit complet era de mil pessetes.

Els primers anys, els carapunats acompanyaven la imatge de la Dolorosa en les processons, i de cada any eren més nombrosos. Després, però, va minvar molt el fervor d'anar a les processons (això passà a Sant Llorenç i també a quasi tots els pobles de Mallorca), i Mn. Joan Rosselló va decidir que els carapunats, amb ciris de fusta amb pila, acompanyassin el Sant Crist, que portaven quatre homes que s'anaven rellevant mentre altres dos aguantaven l'equilibri de la imatge amb uns bastons agafats als braços de la Creu; així, portadors i carapunats, formaren junts la Confraria del Sant Crist.

Més envant, la gent de Sant Llorenç,

tal com ho feren la major part de parròquies de Mallorca, volgué donar un nou

impuls a les celebracions de Setmana Santa, sobretot a les processons, i l'any 1987 es va decidir fer un *pas* per al Sant Crist, ja que la manera com el duïen no era gaire estètica ni segura, perquè era molt difícil i penós aguantar l'equilibri de l'hermosa i feixuga imatge. Per cert, va ser complicat fer el *pas* de tal manera que pogués sortir pel portal major de l'església i davallar l'escalonada del Lloc Sagrat.

L'any 1992 es va fer el faldó negre del *pas*, i s'hi posà l'escut brodat a la part superior.

Finalment, l'any 1994 es va acordar que enguany, amb motiu de les noces d'argent, es posaria el seu escut a la part de davant de les caperutxes.

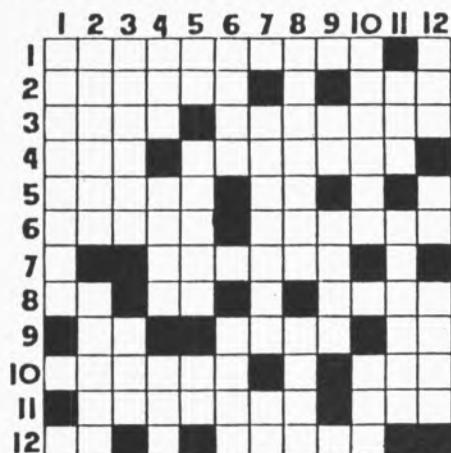
Que per molts d'anys puguem ajudar a celebrar millor la Pasqua del Senyor.

Confraria del Sant Crist

MOTS ENCREUATS

Horitzontals: 1.-Es diu d'aquell que es dedica al comerç. La primera. 2.-Fora mida, que ultrapassa tota mesura. Consonant. El pla del nivell que ateny una cosa. 3.-Se serveix dels remys per fer avançar una embarcació. Signe musical significant que la nota davant la qual va posat torna a la seva entonació natural anul·lant-se l'efecte d'un sostingut o un bemoll anterior. 4.-Al revés, espai on es baten les messes. Casa gran, vella o ruïnosa. 5.-Religiosa d'algun dels ordres aprovats per l'església que es lliga per vots solemnes. Nom de lletra grega. Consonant. Símbol del carboni. 6.-Mig istme i una terminació verbal. Circumstància oportuna. 7.-Cent romans. Pertanyent a la carn. Consonant. 8.-soG. Arbre de la família de les ulmàcies. Consonant. Peça de vestir llarga fins prop dels peus, amb mànigues, generalment usada per a estar per casa o treballar. 9.-El principi d'apagar. Pala petita. Acció de fer servir una cosa. 10.-Concepte que hom té d'una cosa qüestionable. Cinquanta. El punt més elevat d'una cosa. 11.-Estat de saó de la terra. Altar. 12.-Nota musical. Símbol del iode. Que pertany a un lloc determinat.

Verticals: 1.-Dit dels objectes fabricats d'argila cuita. Símbol de l'oxigen. Cinquanta romans més. 2.-Que imposa càrregues, despeses. Receptacle de cartró, de forma variable, més aviat petit, amb una tapa solta o agafada, destinada a transportar o guardar diferents objectes. 3.-Petit espai de temps. Pietosa. 4.-Època notable en què comença un nou ordre de coses. Vestit d'home cenyit que no passava de la cintura. Minyó. 5.-Les consonants de rem. Interjecció que denota estranyesa, admiració, enuig. leuqín led lobmíS. 6.-Tros de camisa o roba blanca interior que

surt per l'obertura de les calces. Consonant. Galleda. 7.- Nom de lletra. Massa porosa i elàstica de fibres còrnies entrelaçades, que forma l'esquelet intern de certs animals marins pertanyents al grup dels porífers, la qual té un gran poder d'absorbir aigua i deixar-la anar fàcilment per pressió. Nota musical. 8.-Que té un caràcter d'antiguitat. Gran extensió d'aigua que ocupa una depressió de la Terra. 9.-Símbol del nitrogen. I ara el de l'alumini. Porrassa. La primera. 10.-Els set principals estels de la constel·lació Ossa Major. Nom de lletra. Contracció del mot "ca" (casa) i l'article "el". 11.-Aplicació de l'habilitat i el gust a la producció d'una obra segons principis estètics. Preveure la veritat d'una cosa encara no realment manifestada. 12.-Mamífer solípede. Símbol del cobalt. Sufocació intermitent deguda a la contracció espasmòdica dels bronquis, acompanyada de ranera, sensació d'opressió al pit i expectoració.

Horitzontals: 1.-Comerciant. A. 2.-E-norme. R. Ras. 3.-Rema. Becaïre. 4.-Are. Casalot. 5.-Monja. Pi. N.C. 6.-Istar. Ocasí. 7.-C. Carnal. N. 8.-Ac. Om. J. Bata. 9.-Ap. Palo. Us. 10.-Opinió. L. Cim. 11.-Saonada. Ara. 12.-La I. Local.

Verticals: 1.-Ceràmica. O. L. 2.-Onerós. Capsa. 3.-Moment. Pia. 4.-Era. Jaco. Noi. 5.-Rm. Cararn. In. 6.-Ceba. R. Poal. 7.-I. Esponja. Do. 8.-Arcaica. Llac. 9.-N. Al. Albó. A. 10.-Trions. A. Cal. 11.-Art. Intuir. 12.-Ase. Co. Asma.

BROU DE LLETRES

B L C D A T O R D F G
C B B R A M U L E I L
A B R A T I C D F J D
B L A A J K H G A K F
R M N O N H A L D R B
I P Q R G C Ç M A E D
T B U A E T A N D C O
R C E D F R R M N A R
B A L J D O B N A R S
A R L T M Q U O R B T
R E R I A M A R B V P
T C B D R E S E M A L
L A C F B R A Ç O L M
E R I G H B O C A N D
O B M A R T A T U F G

Deu paraules que comencin per **BRA**:
Bramul, branquell, brancam, brandada,
bramaire, bram, braçol, bracer/a i braça.

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
	56 95 53
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

Joieria
Femenias

**l·listes de noces
objectes de regal**

**Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç**

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480

Sant Llorenç

Màxima mitja
Mínima mitja

Màxima 23
Mínima 2
Mitja 12'6
18'4
6'8

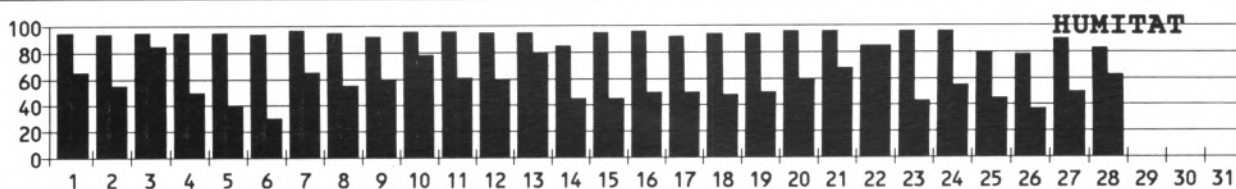
Resum comparatiu del mes de febrer

	1994		1995
Boires	3	☰	3
Tempestes	1	☁⚡	1
Calabruixades	-	☁⚡	1
Pluja (l/m2)	21'1	☔	173
Dies de cel serè	13	☀	14
Dies de cel cobert	4	☁	3
Dies de cel nuvolat	11	☁☀	11
Gelades	5	❄	3
Pluja acumulada any	39'8	☔	460

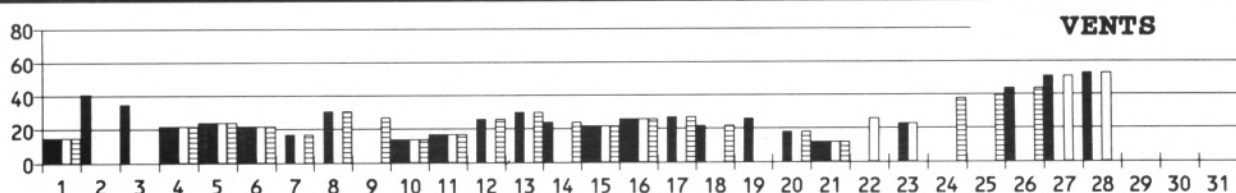
Col.laboradors

Ses Planes (Ca'n Toni)	23'5
Son Vives (Ca'n Pedro)	12
Son Roca	18
Sa Fontpella	17'3
Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	28'7
Son Sureda (Ca'n Tomeu)	14'5
Son Costes (Ca'n Salvador)	-

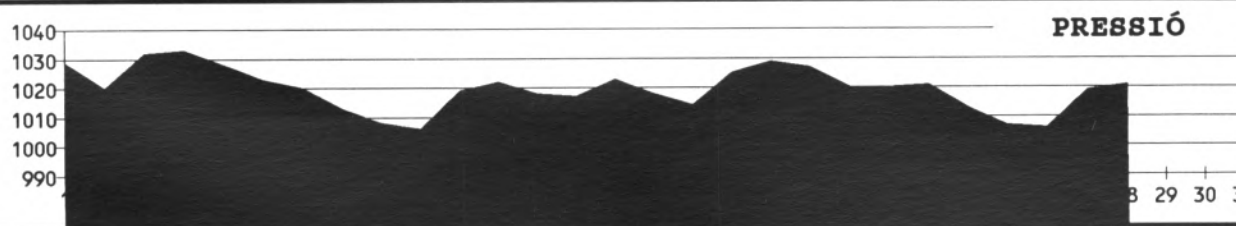
Des d'on ha bufat el vent

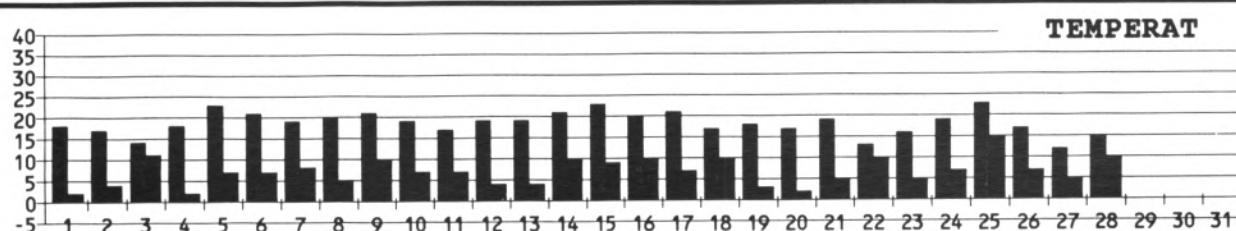
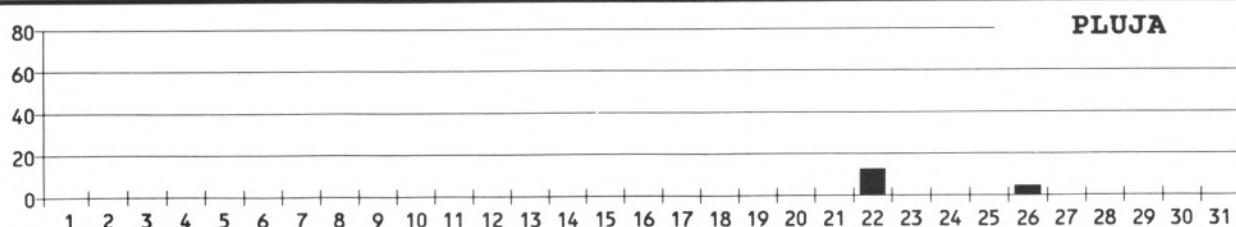
N
S
E
O

Sant Llorenç: 12'6°
Dusseldorf: 2°

Temperatura mitja de febrer:

Senyalitzacions

Pareix de sentit comú el pensar que els senyals de trànsit, ja que tenen una funció d'avís als conductors, haurien de complir una sèrie de requisits per tal que el seu objectiu arribàs amb nitidesa als destinataris: estar situats tots a la mateixa alçada, a llocs ben visibles des d'un seient de cotxe, que és el vehicle més utilitzat, en perfectes condicions de manteniment, amb una col·locació que no induís a error, etc.

Però, a la vista d'aquestes fotografies -que, evidentment, no són totes les que estan malament del poble-, sembla que a Sant Llorenç no regeix el sentit comú que esmentàvem abans. Hi ha senyals amb un pal de dos metres d'alçada, juntament amb altres que només tenen dos palms; algunes estan tan embiaixades que fins que hi ets damunt no saps què indiquen; altres estan amagades darrera un cap-de-cantó o un contenidor de fems; la majoria estan vinclades, redreçades de mala manera, rovellades o plenes de borratxos...

Si no fos perquè és el nostre poble, crec que ens faria ben poques ganes passejar-nos-hi.

Text: **Josep Cortès**
Fotos: **Xisca Santandreu**

